Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 19 (4344). ШИНАРДИ, 14 февраль, 1967 шу. Мах 2 кеп.

Хоржамаш хулча денна доккха отчетно-творчески концерт кийчдеш я Нохч-ГIалгIай республика культпросветучилища художественни самодеятельноста коллектив. Цо кийчъю «Са дай мохк Октябра малха кIала» яха концертни программа къаьстта дика чулоацам болаш сакъердамеп я.

Училища хIара отделене ши-ший программа кийчъю. Самодеятельноста программе хургда халхараш, иллеш — хорои вокальни группои доахаргда уж, оркестра выступленеш, инсценировкаш, иштта кхыйола тайп-тайпара номераш. Укх деношка къаьстта сихъеннай самодеятельноста коллектива репетицеш.

Пул совгIа царех къаьста цхьаькха группа а я училище укх деношка ший программа кийчъеш. Из я режиссура хьехархо Ильина Валентина Матвеевна керте латта агитбригада. 15 сагах латт бригада. Укх шера кхашкара балхаш дIадоладелча, районашка кхашкарча болхлошта концерташ увттаде кийчлуш ба уж. Из мероприяти кийчъераш — 1-гIча курса студенташ ба. Уж ба Берсанукаева, Гайтукаев, Усмаев, иштта кхыбараш.

Клубни гIулакх хьехача Т. Богатырева оттаяьча программах терга цар концерташ. Цу тIа иллеш, халхараш, моттигерча материалех инсценировкаш хургья, ВЛКСМ-а обкома новкъосталца лекцеш ешаргья.

БIаьстий республика районашка концерташца арабаргба самодеятельни коллектива къона артисташ.

Ш. СУЛТАНОВ.

Сурта тIа: хьехархо Ильина Валентина Матвеевна агитколлективаца концертни программа ювцаш я.

Михалкова сурт.

ЮРТАШКАРЧА КЪАХЬЕГАМХОЙ СИЙЛЕН ДЕКХАРАШ

Дукха ха я социалистически ахь советски наьха творчески хьинар дегIаккхувлаш бола керттера низ а хинна дIаэтта. Цхьабакъда, дIаяхача ханашка цIаккха а аьржаяц из хIанз, вай мохк Сийлахь боккхача Октябра накъабодача хана санна шера. Из кхетадеш а да, хIана аьлча Октябра шовзткъеи итт шу дизар ший тайпара, къаьстта лоархIам болаш цIей да. Ленинизма идеяш бахьан, къахьегама наьха ираз бахьан ах бIаь шера лоаттабеча къовсаме советски халкъо даьхача толамий итогаш ю шу да юбилейни дар.

Тахан юбилейни шера къахьегама вахте латт вай республика къахьегамхой. ХIара къахьегамхо, хIара коллектив исторически юбилей сийна хьамсарча Даьхенна производственни совгIат кийчдеш я. Хоадам боллаш дола социалистически декхараш тIаийцад юбилейни шера Нохч-ГIалгIайчен колхозийи совхозийи къахьегамхоша а. Цар лаьрхIад укх шера пачхьалкхенга еррига юртбоахама культураш йоххара план ханал хьалха кхоачашъе, планал совгIа 25 эзар тоннал кIезига доацаш ялат дохка, еррига хьайбай продукташ йоххара план ханал хьалха, 6 ноябрь тIаккхачалехьа кхоачашъе.

ХIанз чуйнна уж декхараш кхоачашде кийчо еш боахк колхозхой, совхозий болхлой, специалисташ. Станицашкеи юрташкеи ди а сахьат а зехьа дойтац. Юбилейни шера бIаьстан кийчо дика е лерхI лаьттанцара балхаш дераша. Массанахьа кийчлеш латт дIаде хьажкIий, шекара свекла, кхыйолча культурай фу. Дукха балхаш да деш баьцадаараш леладерий. Механически мастерскешка тракторараш, селлкаш, нохараш, макхаш, кхыяраш тоаеш ба юрташкара говзанчаш. Лаьтташта тIоадал чуйолийт хий дехкараша, кхашка кхо дуллаш йоахк цу гIулакха вIашагIъехка бригадаш. Агрономаш, бригадираш, управляющеш, звеньевойш каст-каста хул гурахь дийнача ялаташка хьожаш кхашка. Дукккача моттигашка царна подкормка яьй, вожаш еш ба. Хьайбаш дика Iангара дахара оарцагIбаьнна ба хьайбаш леладераш. Доахан бокъонца кхабар, царна ханнахьа хий меладар, уж цIена лоаттадар, кхы эша гIулакх дар шоай декхар лерхI хьайбаш леладераша.

Юбилейни шера еррига культураш хьувкъаяр хьайбай продуктивность лакхъяр из да юрта боахама къахьегамхой керттера декхар. Цу гIулакха тIабахийта беза цар шоай беррига низ.

Кхаш леладераша а хьайбаш леладераша а во чакхдаьккхадац 1966 шу. Дукха да республике пятилетка хьалхарча шера итогаш дика йолаш боахамаш. Цхьабакъда, кхы а дукхагIа ялат, свекла, баьцадаараш чуда, шура яккха, фуаш гулде йиш хургьяр вай цхьадолча боахамаша шоашта тIалаьтта декхараш кхоачашдаь хинна даларе. Ткъаьннел совгIа боахам бисар шоаш лийрхIа ялат чу ца даьхаш, ткъаьн иттанел совгIа да хьайбай продукташ яхара заданеш кхоачаш ца яь боахамаш. Царна юкъе я 1966 шера ялати, дулхи, тхан паччахьалкхенга дохкара план кхоачаш ца яь Наьсарен районера «Октябра 40 шу» яха совхоз, паччахьалкхенга ялат дохкара план 58 процент мара кхоачаш ца яь Гудермесски районера «Степной» совхоз, ялати тхаи дохкара план кхоачаш ца яь «Ингушский» совхоз, кхыдола боахамаш.

МалагIа бахьанаш да иштта дуккхача колхозашеи совхозашеи юрта боахама культураш хьувкъаяреи уж паччахьалкхенга йохкареи а, иштта хьайбай продукташ яхареи йохкареи а планаш кхоачаш ца яра? Цуи бахьан да цу боахамий кулгалхоша шоашта тIалаьтта декхараш лерттIа кхоачашдеш ца хилар, специалистий балхах дог ца лазар, из тоабе оарцагIбоалаш ца хилар, кхаш а хьайбаш а леладара культура лоха хилар. ХIанз КПСС ЦК мартовски Пленумо юрта боахама деррига доакъош сихха дегIадоаладара эшаш дола хьалаш хьалаьча хана кхы бахьан хила йиш яц боахам тIехьабисара.

Ишта гIулакхаш дIахо ла йиш йолаш дац. Цхьаккха колхози совхози хила йиш яц юбилейни шера тIехьаюсаш. Цу тайпара чIоагIо яь ба юрташкара къахьегамхой укх шера. Пятилетка шоллагIча шера тIаийцача социалистически декхараш тIа белгалдаьккхад юрта боахама еррига продукташ яхареи кийчъяреи паччахьалкхен плани социалистически декхараши республика, хIара районо, хIара колхозои совхозои кхоачашъяза ярг ца хилар, массайола культура хьувкъаяра а еррига хьайбай продукташ яхара а плани декхараши кхоачашде деза хIара боахамо.

Из декхар кхоачашдара эгара хьалха де дезар да лаьттанцарча балхий а хьайбаш леладара а культура лакхъяр, лаьттан хIара гектара беркат совдаккхар. Дукха боахамаш да вай республике 1966 шера ялат, шекара свекла, кхыйола культураш хьувкъаяь, хьайбай продуктивность лакха йолаш. ЧIоагIа теркам тIабахийта беза цар опытах пайда эцара, специалистий новкъосталца хIара боахаме нийса севообороташ е еза, бокъонца къовсам лоаттабе беза кхашкара деррига балхаш агротехнико маяххара дара а еррига агротехнически комплекс кхоачашъяра а. Ханнахьа кийча е еза бIаьстан балхашта, кхашка шортта удобренеш яхка еза, дIаде дика фу Iалашде деза, лаьтта бокъонна тоаделга вIаштIехьдаккха деза. Ханнахьа дIаболабе а даим тоабе а беза оасарцеи кхашта зенаш деча хIамащеи къовсам. Къахьегам лерттIа вIаштIехьбаккхаро торо хулийтаргья хIара болхлочох, хIара машинах нийса пайда эца. Продукцега дIадоалар лохлургдолаш шерра юкъейоалае еза бригадашка чухьара боахама расчет.

Цу балхий толам дуккхача даькъе колхозийи совхозийи кулгалхоех, юрта боахама специалистех, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеех тийша ба. Цар декхар да юбилейни шера юрта боахам дегIаболабара программа кхоачашъяра беррига колхозхой, совхозий болхлой оарцагIбахар, лаьттанцара балхаш дераштеи хьайбаш лелалераштеи эша къахьегама хьалаш Iалашдар, кхашкарча а фермашкарча а къахьегамхошта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяр, кердадари хьалха латтарий опыти хадданза производствана юкъекхахьар.

Вай мохк юбилейна кийчлуш ба. Из исторически ди сийленна белгалдаккха оарцагIбаьнна ба вай республика юрта боахама къахьегамхой а. Октябра эггара дикагIа дола совгIат хургда еррига юртбоахама культураш хьувкъаяр, мехка дукхагIа шуреи дулхи далар. Шеко яц вай республика юрт боахама къахьегамхоша юбилейни шу беркате дергхиларах.

А. Н. КОСЫГИН—АНГЛЕ

ЛОНДОН, 11 февраль. (ТАСС спец. корр.). Селхан саррахьа английски телевидене гIолла хьахьекхар СССР Министрий Совета Председателя А. Н. Косыгина Би-Би-Си комментатора К. Харрисуна енна интервью.

* * *

ЛОНДОН, 11 февраль. (ТАСС). Селхан Коммунистически парте генеральни секретарь Дж. Голлан керте а волаш болча Великобритане Коммунистически парте Политически комитета членашца доттагIал тIехь вIашагIкхетар хилар нов. А. Н. Косыгина.

* * *

ЛОНДОН, 11 февраль. (ТАСС спец. корр.). Кхоана 11-гIа февраль да ихаш тховсара къаьсттача поездаца Шотланде вахар СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгини цунца Великобритане баьхка нахи.

* * *

ХАНТЕРСТОН, 11 февраль. (ТАСС спец. корр.). Хантерстонерча (графство ЭР) атомни электростанце хилар тахан А. Н. Косыгин.

* * *

ГЛАЗГО, 11 февраль. (ТАСС спец. корр.). Тахан Iуйрийна къаьсттача поездаца Глазго кхаьчар СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин. Советски хьаьший тIабола машинаш дIа мел йолхача наькъа бIаргаго йиш яр цIе байракхаши эрсий меттала даь укх тайпара йоазош тIадола плакаташи: «Шотланде марша воагIалва хьо, мистер Косыгин».

Советски хьаьша сийна ратуше оттадаьча шун тIа ше къамаьл деш, Глазго лорд-мэра аьлар: городе бахача наьха цIерах хьога доттагIала кулг кховладе лов сона.

Жоп луча хьисапе къамаьл даьча А. Н. Косыгина баркал аьлар Советски Союзо бахкийтараш иштта безаме тIаэцарах.

* * *

КИЛМАРНОК, 11 февраль. (ТАСС спец. корр.). Тахан Килмарнок яхача городен «Рэнджерс» яхачеи командашта юкъе хиннача футбольни матче хилар СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин.

ВАРШАВСКИ ДОГОВОРА ЮКЪЕ ДАКЪА ЛОАЦАЧА МЕХКИЙ КХЫЧА МЕХКАШЦАРЧА ГIУЛАКХИЙ МИНИСТРИЙ СОВЕЩАНИ

Варшаве 1967 шера 8-ча февралера денз 10-ча феврале кхаччалца совещани хилар Варшавски договора юкъе дакъа лоацача мехкий кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий.

ВIашагIкхийттача дакъа - лаьцар: Болгаре Халкъа Республика кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Иван Башева, Венгерски Халкъа Республика кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Янош Петера, Германски Демократически Республика кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Отто Винцера, Польски Халкъа Республика кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Адам Рапацке, Румыне Социалистически Республика кхыча мехкашцарча гIулакхий министра заместителя Мирча Малицэ, Советски Социалистически Республикай Союза кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыкос, Чехословацки Социалистически Республика кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Ваплав Давида.

Совещане доттагIал тIехь вIаши дагабаьлар дунен халкъашта юкъера кхоххам кIаьдбара, Европе машар, кхерамале, цхьаца леладу гIулакхаш чIоагIдара тIадерзадаь социалистически мехкаша къахьегарца. 1966 шера июль бетта Бухаресте Европера машари кхерамзлеи чIоагIъяра хьакъехьара декларапи тIаийцачул тIехьагIа европейски континентера гIулакхаш дегIаахарца дувзаденна долча дешаех шоашта хетачоа.

Цхаь барт болчеи дIа-хьа дувцар дизза кхерадечеи хьалашка хилар совещани.

Октябра дезача цIей сийна итт бетта план 25-ча октябре кхоачашъе лерхI Грозненски автотракторно-ремонтни завода коллективо.

Из декхар толамца кхоачашдара хьалхарча бетте а денз еррига шоай торонаш оарцагIъяьхай завода болхлоша. Цох хьахиннар дика да. Январь бетта план 108,3 процент кхоачашъяьй. Планах лаьрхIачул совгIа кхоачашдаь ремонтни балхаш 13 эзар сома маьха да. Къахьегама овсарлен план 6,3 процент тIехкхоачашъяьй.

Цига социалистически яхье хьалха латташ я авторемонтни цхьоалагIча цеха коллектив. Бетта план 113,7 процент кхоачашъяьй цо, планал совгIа ремонт яь араяьккхай ялх автомашина. Цеха коллективо завода карара-кара тела ЦIе байракх лелаю. ДIахо йодача хана из карара ца ялийта лерхI по. Къаьстта дика къахьегаш белгалбаьннаб цига нн. Мадалов, Игнатов, Сухов, кхыбараш. ХIара сменах нормаш 150—160 процент кхоачашъю цар.

Сурта тIа: болх беш ва бригада бригадир А. Мадалов.

И. Плиева сурт.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН КЪАХЬЕГАМХОЙ ХОРЖАМАШТА ХЕТАЯЬЧА СОБРАНЕШКА

МАЛГIАБИНА РАЙОН

Патриотически хьинар чIоагIа айденнача хьалашка хилар хоржамашта хетаяь собрани «Малгобекнефта» тохкама кIоарга бурув деттача цхьоалагIча конторе. Директора заместителя нов. Кулбужева гулбеннараштa йовзийтар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателя нов. Алмазова биографи. Цо аьлар, опыт йола советски болхло, дика дог дола саг волга ховш вовз сона из. Нов. Алмазова дукха хIама даьд республика экономикеи культуреи айяра.

Къамаьл даьчо предложени елар нов. Алмазов РСФСР Лакхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттаве аьнна. Из предложени хьаллаьцар бурув деттача мастераша нн. Хантемировеи Хамурзиевеи, слесара нов. Якушкина.

Собране ший решене тIа дIаяздир: **Алмазов Iаддалий Илез** РСФСР Лакхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттаве а Назрановски хоржамий округе гIолла ше харжийта цунга мукъа беха а.

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОН

ЧIоагIа хьинар айденнача хьалашка хул Октябрьски района предприятешка, учрежденешка, дешара заведенешка хулаш йола хоржамашта хьалхара, РСФСР-еи Нохч-ГIалгIай АССР-еи Лакхехьарча Советашка а къахьегамхой депутатий моттигерча Советашка а хоржача депутатий кандидаташ оттабара хетаяь собранеш.

Дуккха нах вIашагIа а кхийтта хиннача «Октябрьнефта» мехкдаьтта промыслови управлене болхлойи гIулакхерча наьхеи собране массава раьза а волаш Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла хоржа шоай кандидат оттавеш цIи яьккхар **Алмазов Iаддалий Илеза** — вай республика Лакхехьарча Совета Президиума председателя.

Районни Совета депутатий кандидаталла оттаваьв нов. **Скородумов Николай Иванович** — «Октябрьнефта» НПУ начальника заместитель.

«Октябрьнефта» мехкдаьтта промыслови управлене гIишлой-монтажни предприяте коллектива собране Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттаяьй **Абдуллаева Якъуба Малика**. Цу предприяте экономиста нов. Ретунскаяс хьайовзийтар из башхадика производственник — коммунистически къахьегама ударник хиларах йовзийта ца Iеш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш хиларах а.

Пул тIехьагIа Грозненски горсовета депутатий кандидаталла оттаваьв плотник **Исаев Баудина Баудин**.

Машиннаькъа больница коллективо хоржамашта хьалхарча ший собране массава раьза а волаш решени тIаийцар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутатий кандидаталла республикански больница керттера лор, КПСС XXIII-ча съезда делегат **Нина Борисовна Миронова** оттае.

Собране иштта решени тIаийцар Октябрьски районни Совета депутатий кандидаталла машиннаькъа больница цергий лор, хьинаре общественница **Далакова Идриса Марем** харжа аьнна. Нов. Далакова РСФСР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча 867-ча округа хоржамий комиссе председатела заместитель я.

СУНЖЕНСКИ РАЙОН

Дуккха нах а гулбенна хоржамашта хьалхара собрани хилар Кирова цIерахча юртбоахама артеле. Эггара хьалха къамаьл де дош ийцар тракторни бригада бригадира нов. Стародубцева. Цо гулбеннарашта йовзийтар ССР Союза Министрий Совета Председатела Алексей Николаевич Косыгина автобиографи, предложени елар из РСФСР Лакхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттаве. Оратора хьакхайкадир нов. Косыгина дIахо а вай социалистически Даьхенна нийса гIулакх дергхиларахи халкъа шийх бенна тешам цо боаберг ца хиларахи дог тийша ше хилар.

Бригадира хетар хьаллаьцар колхоза счетовода нов. Самойленкос, звеньевая йолча нов. Калакая, шофера нов. Бекмурзиева.

Юртбоахама артела берригача колхозхошта дика йовз кIаьдъялар фуд ца ховш къахьегаш йола колхоза доярка Мария Александровна Рыбалко. Шерагара шерага доккхий толамаш доах цо къахьегаме. Из а оттайир иштта Российски Федераце Лакхехьарча Совета депутатий кандидаталла.

Собране решени тIаийцар: РСФСР Лакхехьарча Совета депутатий кандидаталла **Алексей Николаевич Косыгини Мария Александровна Рыбалкои** оттабе а Наурски хоржамий округе гIолла шоаш харжийта мукъа лулга царгара деха а.

УРУС-МАРТАНА РАЙОН

Мичурина цIерахча совхоза 300 совгIа болхло, гIулакхера саг, юрта боахама специалист гулвелар Комсомольское яхача юрта клубе хиннача хоржамашта хьалхарча собране.

— Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советe вохийтача депутатий кандидаталла оттаве предложени лу аз республика Министрий Совета председатель Гайрбеков ГIайрбика Муслим, — аьлар ше къамаьл деш совхоза шоллагIча отделене агронома нов. Эдильсултанова. — Цо дукха хIама даьд вай республика юхаметтаоттаярай айярай. Вай районе каст-каста хул, доккха новкъостал ду кхоачамбоацараш дIадахара, болх тоабара.

М. Г. Гайрбекова кандидатура хьаллоацаш къамаьлаш дир совхоза парткома секретара нов. Адсаламова, нефтебаза заведующе нов. Абдулхаджиева.

Лакхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттае цIи яьккхар иштта кхоалагIча отделене доярка Адуева ИбраьхIама Алмаса а. Къамаьлаш даьраша из йийцар дикагIа йола хьайбаш леладер я яхаш. Соахка хIара кхоабача Iаттагара 2624 килограмм шура яьккхай цо.

Собране соцам бир: Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутатий кандидаталла Алхазуровски хоржамий округе гIолла республика Министрий Совета председатель **Гайрбеков ГIайрбина Муслими** Мичурински хоржамий округе гIолла — Мичурина цIерахча совхоза доярка **Адуева ИбраьхIама Алмаси** оттабе.

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОН

Хоржамашта хьалхарча шоай собране гулбеннабар укх деношка «Старогрознефть» НПУ кхоалагIча промысла мехкдаьттахой. Цар массава раьза волаш белгалбаьхар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете, городскойи районнии Советий депутатий кандидаташ. Iалаьмате раьза хилар гулбеннараш Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете депутатий кандидаталла КПСС Нохч-ГIалгIай обкома оргтдела заведующи нов. Беляев Олег Семенович оттаве аьнна еннача предложенена.

ДIахо промысла къахьегамхоша яьхар Грозненски городской совета депутатий кандидаталла шоаш оттабаьча дикагIболча болхлой цIераш. Царна юкъе ба кхоалагIча промысла заведующи Г. В. Шамилев, диспетчерски служба оператор З. И. Бобзарь, замерщица А. Г. Курушина, оператор А.-Р. М. Мучаев; парте горкома промышленни отдела заведующи Н. Н. Кудрявцев.

Старопромысловски райсовета депутаталла харжа оттабир мехкдаьттахоша шоай дикагIа бола новкъостий: оператор Х. М. Багаев, слесарь И. А. Пономарев, инженер Р. Рогожина, кхыбараш.

СССР КХЫЧА МЕХКАШЦАРЧА ГIУЛАКХИЙ МИНИСТЕРСТВЕ

9 феврале СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерства укх чулоацамагIа йола нота еннай СССР-ча КНР посольствага:

«Советски Социалистически Республикай Союза правительства тIадиллараx СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерства укх кIалхардар дIакхайкаду Москверча КНР посольствага:

Укх тIеххьарча кIирашка Пекинерча СССР посольствана а кхыча советски учрежденештеи представительствашти а ла йиш йоацаш дола хьалаш оттадаь, чIоагIа бала кхухь, эггара воча хьисапе хулиганство лелаю. Советски Союзаи КНР-и юкъерча доттагIалах, цхьоагIонах, вIаший новкъостал лоаттадарах долча Договорга диллача вIаший леладеза гIулакхаш ца хьоахадича а, дунен халкъашта юкъерча бокъони моралеи элементарни нормаш гIожагIча тайпара телха а еш, китайски Iаьдалаша чIоагIа хьалхьею Советски Союзацарча, тха мехка Коммунистически партецарча моастагIалени эгIазалени эхь дола кампани, советски халкъа деза а сийрда-сийлахьа а мел йир хадданза бIехача тайпара нийрчадоахийт. Советски Союзаи КНР-и юкъе лерттIа дола бувзамаш лоаттадара хьакъехьара шоай декхараш кхоачашдар духьа баха Пекине болча советски наха духьал юха ца озалуш леладу всала гIулакхаш дIахо а леладеш да. ГIулакх дIакхаьчад вIалла а ца хеззача тайпара чIоагIа советски дипломаташка, кхалнахага а берашка а, КНР-ча советски сотрудникий дезалий членашка бала кхухьаши царна физически низаш деши хиларга. Цу дерригне а Советски Союзе меттел дерригача дуней тIа а аха бокъо а йолаш эгIазъухийт.

ЧIоагIа Советски Союза Коммунистически партеи Советски правительстваи вай мехкашта юкъе лерттIа дола гIулакхаш леладелга меттахьа лоаттадара, советски, китайски халкъашта юкъерча доттагIала гIулакх лорадара лаьцача принципиальни наькъ тIа а латташ. хувцам боацаш социалистически интернационализма лакха принципаш а лелаеш, Советски правительство, беррига советски нах а цар даькъе КНР-е бараш а санна, къаьстта а чIоагIа сабарен хиннай китайски оагIоно оттадаьча цу хьале, даим китайски посольстваи КНР гражданашеи Советски Союза территоре тIа вIаштIехьйоаха антисоветски провокапеш лелаешшехь а.

Советски правительства цкъа лостабаь ца Iеш КНР правительства теркам тIалестабаьб китайски оагIонгахьара йоаржаяьча антисоветски кампане, Китаерча советски болхлой хьакъехьа леладеча провокационни гIулакхаша, мегаргдоацаш долча царна гонахьа оттадаьчеи цар балха духьаленаш ечеи гIулакхаша советско-китайски доттагIала Iалаьмате доккха зе деш хилара.

Укх шера 4 феврале ше дIакхайкадаьчун тIа а 6 феврале СССР МИД-а дIакхайкадаьчун тIа а Советски правительства хьадийхадар Пекинерча Советски посольствага болх байтара лерттIа хьалаш хулийтилга, КНР правительствага дIа а хайтар хIаьта КНР-ча советски учрежденей болхлой а санна, иштта посольстваи цун болхлойи хьакъехьа китайски Iаьдалаша воча гIулакхехи низаш деш хиларахи хьаштдоацараш хила йиш йолга.

Китайски Iаьдалаш, уж дIахайтараш теркал ца деш Iерал совгIа, кхы а вогIа гIулакхаш леладе даьннад. 6 феврале КНР МИД-а СССР посольствага дIахайтад цун сотрудникашта «цхьа ха яллалца советски посольства территоре тIара арабувла мукъа ца лулга» а уж цигара арабувла китайски Iаьдалаша цар кхерамзленна гаранти еш ца хилар а.

Из да китайски Iаьдалаша, мадара аьлча, СССР посольство Китайски Халкъа Республикера Советски Союза викал хиларах тарра шийна тIалатта декхараш, цар даькъе тIом беш долча вьетнамски халкъа Китае гIолла дIаухийта тIема а экономически а новкъостал дара къоастам боллаш дола дешаш къестадарца дувзаденна дараш а тIехьа кхоачашдара торонах яьккхалга.

Цу хьалашка Советски правительства тIадилларах СССР МИД дIакхайкаду: китайски Iаьдалаша леладераш е КНР-и Советски Союзаи юкъера гIулакхаш ховшше а дохаде лерхIилга, е Китайски Халкъа Республикаца лерттIа дипломатически гIулакхаш леладеча паччахьалкхен викалий вахараи балхаи эша элементарни хьалаш шоай мехка хулийтилга Iалашде цу Iаьдалашта ца могилга мара лархIа йиш йолаш дац.

Советски правительства хьадех китайски Iаьдалаша леладу Пекинерча Советски посольстванеи цун сотрудникаш дIа-са лелара паргIатонней духьала дерзадаь дола гIулакхаш хьем боацаш чехка соцадар. Нагахьа санна лоацача хана из ца дойя, советски оагIоно шийга ют диназа даргдоацa юхадухьалара гIулакхаш дара бокъо».

БIАЬСТАННА—КИЙЧО

Каста кхашкара балхаш сихлургда колхозийи совхозийи къахьегамхой.

БIаьстан юхье ялаташ дIадера кийчо ярах тийша хургда дуккхача хьале юбилейни шера хьувкъам лакхбара лоаттабеча къовсаме толамаш доахилга.

Дика къахьег Гудермесски района боахамий механизаторашеи ремонтникашеи, цар республике эггара хьалха — 10-гIа февраль хьатIакхачалехьа кхоачашйир гуйран-Iан замалахьа тракторашта ремонт яра план.

ХIанзале дуккха техника кийчъяьй Ведана, Грозненски, Наурски, Ножай-Юрта, Сунженски районий боахамаша.

Цхьабакъда, царна вIалла тара а доацаш лел балхаш Наьсарен, МалгIабика, Шелковской районашка.

Геттара во лел цу районашка бIаьстан юхье ялаташ дIадера тракторaш кийчъелга. Гуйран-Iан замалахьа ремонт яра план 68—74 процент мара кхоачашъяьяц.

Республика бIарчча хьайицача хIанзчул тIехьагIа тоаянза яргIоацаш 560 трактор я, хIаьта февраль бетта хьалхарча итт дийнахьа тоаяьр 249 машин мара яц.

Механизаторий декхар да ший ханнахьеи дикеи техника тоаяр а йиззача кийчонца бIаьстанна накъабахар а.

Гуйран-Iан замалахьа тракторашта ремонт яра план 1967 шера 10-ча феврале кхаччалца проценташца лоархIаш республика колхозашеи совхозашеи мел кхоачашъяьй хьахьокхаш йола

СВОДКА

Ачхой-Мартана	78
Ведана	83
Грозненски	83
Гудермесски	105
МалгIабика	74
Надтеречни	71
Наьсарен	70
Наурски	84
Ножай-Юрта	93
Советски	79
Сунженски	85
Урус-Мартана	77
Шаьла	75
Шелковской	68
Еррига республике гIолла	78

Сурта тIа: Грозненски района № 2 йолча баьцадаараш кхедеча совхоза дикагIа вола механизатор комсомолец Евгений Ладинский трактора двигатела ремонт еш воалл. Ший сменни норма массаза а 130—140 процент кхоачашъю цо.

И. Плиева сурт.

ГОРОДА КЪАХЬЕГАМХОЙ — ОКТЯБРА ЮБИЛЕЙНА

ПАРТИЙНИ БОАХАМА АКТИВА СОБРАНЕРА

Укх деношка, город Грозне КПСС обкома политпросвещене цIагIа хилар города партийно - боахама актива собрани. Цига дакъа лоацаш бар Грознеца социалистически яхь лелаеча городашкара: Нальчикера, Махачкалара викалаш. Собране дийцар «Города промышленноста, гIишлошъеча, транспорта, бувзама предприятей 1966-ча шерарча балха итогехи советски Iаьдала 50 шу дузача денна сийленца накъададахара хьакъехьарча декхарехи» яха дош. Доклад йир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара нов. Синельникова.

Докладчика белгалдаькхар Грозне промышленноста пятилетка хьалхарча шера дика толамаш даьха хилар. Шера план ханал итт ди хьалха кхоачашъяьй промышленносто, юбилейни шера чотах арахийца продукци 18 миллион сома маьха я. Планал совгIа даькха мехкдаьтта 29 эзар тонн я, газ 5 миллион кубически метр я. Эзараш тоннаш планал совгIа арахийцар полиэтилен, ацетон, спирт, болат, фенол, кхыйола продукци. 1965-ча шерарчул 6,7 процент лакхагIа я къахьегама овсарле, цун чотах планал совгIа арахийца продукци 13 миллион сома маьха я. ДIадахача шера арахецача продукцега дIабода мах лохбарах паччахьалкхенна кходир бархI миллион сом ахча. Грознерча районашта юкъе хьалха латташ хьаера Октябрьски район.

Исторически дезача денна сийленца накъаболгIа города мехкдаьттахой. 1965-ча шерарчул 4 процент дукхагIа даькхар 1966 ш. мехкдаьтта, къахьегама овсарле 41 процент лакхйир. Укх шера «Грознефть» объединене доаккха мехкдаьтта 1,5-эза дукхагIа хургда 1913-ча шера ерригача Россе доаккхаш хинначул. 1967-ча шера бурув тохаргда 1913-ча шера еррига Россе тохаш хиннар миссел. Мехкдаьтта чакхдаккхара план 22-ча декабре кхоачашйир дIадахача шера. 1965-ча шерарчул 10 процент дукхагIа мехкдаьтта чакхдаькхар. 1913-ча шера чакхдоаккхаш хинначул 14-эза дукхагIа чакхдоаккх город Грозне мехкдаьтта. Хьалха латтачарех я Грозненски крекинг-завода, химически комбината, кхыйола коллективаш. Цар дIадахача шера Ерригсоюзни социалистически яхье массехказа хьалхара моттигаш яьхар. СССР-а Министрий Советеи ВЦСПС-и карара-кара тела ЦIе байракхаш а йолаш.

Лакха къахьегама толамаш даьхар «Красный молот» завода машинашъераша, машиннаькъа коллективо, кхыча предприятеша.

Города гIишлошъераша дукха гIишлош хьалйир дIадахача шера. 1966-ча шера хьалйир 55 эзар квадратни метр наха чубаха цIенош, 1500 моттиг йола ши школа, 560 моттиг йола кхоъ берий беш, бархI тика, 40 ларек, ши столови, кхыйола объекташ.

КарагIдийннараш дукха дале а, дукха да кхоачамбоацараш а. Города ялх предприяте кхоачашъянзар шера план. Из бахьан долаш 433 эзар сома маьха кIезигагIа арахийцар продукци. Ийс предприяте кхоачашъянзар арахецача продукцега дIабода мах лохбара план. Цо пачхьалкхенна 225 эзар сом зе дир. Городерча бурув деттараша цхьан шера 16 авари йир, уж дIаяхара йоаяь ха 15 эзар балха сахьат да. Утяжелителах шозлагIа пайда ийбац. ДIадахача шера бурув тохача пайда ийцар 270 эзар тонн утяжелитель яр, хIаьта шозлагIа пайда ийцар еррига 15 эзар тонн мара яцар, вешта аьлча ялх процент гаргIа. Уж санна дола кхоачамбоацараш кхы дукхача предприятешка а нийслу.

Уж кхоачамбоацараш дIа а даьха, юбилейни шера кхы а лоархIамегIен бехктокхамегIеи декхараш кхоачашде а дезаш хилар белгалдаькхар докладчика. 1967-ча шера хьадоаккха мехкдаьтта 1,7-эза дукхагIа хилийта деза, хIаьта газ 32 процент дукхагIа хургья, машинаш яри, металлообработкеи 11 процент лакхде деза. Укх шера бытови гIулакхаш делга 24 процент лакхдергда, городе хьалдергья 70 эзар квадратни метр хула наха чуIе цIенош. Уж декхараш кхоачашдара промышленни предприятей коллективаша еррига торонаш оарцагIъяха еза.

Пренеех эггара хьалха къамаьл дир «Старогрознефть» НПУ бурув деттача контора бурувой мастера нов. Попова. Мехкдаьтта дукхагIа даккхара керттердар да керда скважинаш болх бе йолаялийтар, мелови юрски тIоанашка кхачар, — аьлар цо. Уж декхараш толамца кхоачашдара дерригa кхоачамбоацараш дIадаха а хьинаре къахьега а деза.

Укх шера планах 37 эзар метр совгIа бурув тоха деза контора коллективо, хIаьта бурув деттараша социалистически декхараш тIаийцад 37800 метр бурув тоха. Духхьашха боахама расчета тIа яьннай бурув деттарий бригадаш, сетеви графиках хьалъе йолаяьй вышкаш. ТIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдараи Октябра дезача цIей сийна итт бетта план ши ди ханал хьалха кхоачашьяраи керда методаш балха юкъекхахьа езилга, халача балхашта механизаци е езилга, кердача техниках бизза пайда эца безилга белгалдаькхар дIахо нов. Попова.

Трибуна тIа воал Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода оператор, социалистически къахьегама турпал нов. Ведерников. Завода коллективо пятилетка хьалхарча шера даьхача къахьегама толамех лаьцаи, юбилейни шера хьалхашка латтача декхарех лаьцаи дийцар цо. Сийрда мехкдаьтта продукци арахецара шера план 24-ча декабре кхоачашъяьй мехкдаьтта чакхдоахараша, планах лаьрхIачул совгIа арахийцай итташ эзараш тоннаш мехкдаьтта продукци. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах пачхьалкхенна кходир 333 эзар сом. Иштта лакха къахьегама толамаш дахарах мехкдаьтта химически промышленноста министерства хьалхарчеи шоллагIчеи квартале карара кара тела ЦIе байракх елар завода коллектива, хIаьта йиълагIча квартала итогех мехкдаьтта-химически промышленноста министерстваи профсоюза ЦК-еи шоллагIа моттиг хьожаяьй цунна.

Кхоачамбоацараш а нийслу балха юкъе. ДIадахача шера фатаген арахецара шера план кхоачашъянзар, шийханнахьа из дIа ца дахьар дар цуп бахьан. Укх шера план кхы а йоккхагIа я. Из кхоачашъяра дIадаха деза кхоачамбоацараш.

1967 шера завода коллективо дезаду ши цIей. Советски Iаьдала 50 шу дизари завода 60 шу дизари. Царна доагIаш дола къахьегама совгIат кийчдара доккхий социалистически декхараш тIаийцад. Шера план 29-ча декабре кхоачашъе лерхI. Октябра деза цIей тIакхачалехьа планал совгIа арахеца лерхI 40 эшелон мехкдаьтта продукташ. Завода коллектива цIерах тешам белар цо хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдергхиларах.

Вай республике массайолча районашка гIишлош хьалъеш я «Грозпромстрой» треста чуйоагIача гIишлон-монтажни управлене гIишлошъерий коллективаш, — аьлар треста управляюще нов. Сидорова. ДIадахача шера треста гIишлошъераша хьал а яь дIаччелар зIамига а йоккха а 81 объект. Цхьабакъда шера план 86 процент мара кхоачашъянзар. 11 эзар квадратни метр планах лаьрхIачул кIезигагIа хьалир наха чубаха цIенош. Цун бахьанаш дукха да. Керттердар да цхьайолча участкаша ритмично болх ца бар, болх нийса вIаштIехьа ца баккхар, гIишлош хьалъеча индустриальни методех пайда ца ийбар, йоагIача хьисапе йоакхо яь яц социалистически яхьа. Дуккхача даькъе гIишлош хьалъеча балха Iаткъар хан-ханнахьа гIишлон материалаш ца хилар.

Укх шера хьалхашка латта декхараш кхы а доккхагIа да. Соахкарчул 22 процент лакхагIа я пачхьалкхен план. Хьал а яь дIачуяла еза 95 гIишлон объект, соахка ерригаш а 84 мара ца хиннача. Хьалдаь закхка лезаш да 40 цIа, царех дукхагIдараш 4—5 этаж йолаш хургда. Город Грозне хьалдергда 46 эзар квадратни метр хула цIенош, цох 32 эзар квадратни метр хула цIенош хьалдергда микрорайоне. Хьалхарча аргIах хьалъяь йоахаргья пускови промышленни объекташ: водопровод, слюдяной фабрика, Назранера трикотажни фабрика. Иштта хьалхарча ах шера дIаччулургда соахка дIачу па луш диса Гипрогрознефта здани, типографи, кхыйола объекташ.

Уж декхараш толамца кхоачашдара еррига гIишлон-монтажни управленей коллективашта дIайовзийтай пачхьалкхен план. Октябра цIейна сийленца накъабахара хьалхарча бетташке а денз хьинаре къахьега болабеннаб гIишлошъераш.

Шоашта пятилетка хьалхарча шера карагIдийннарех, хьалхашка латтача декхарех, балха тIа нийслуча кхоачамбоацарех лаьца дийцар Нохч-ГIалгIайчен автоуправлене начальника заместитела нов. Тучаева. Мухьа дIа-юха кхахьара шера план 101 процент кхоачашъяьй автоуправлене. Цун чубоагIача 14 автобоахамах бархIне тIеххкхоачашъяьй шера план. Автомобилаш технически кийчо чIоагIа лоха йолаш хилари из балха Iаткъаш хилари белгалдаькхар цо. ХIанз планироване экономически стимулироване кердача системага ялара, цхе ден болх бергболаш балха кIирага ялара кийчо еш я автоуправлене коллектив. Юбилейни шера тIаийца декхараш кхоачашдара шерра яхь йоаржаяьй автоуправлене чуйоагIача коллективаша.

Пренеех къамаьлаш дир Грозненски вагонни депо партийни организаце секретара нов. Мелькумова, Швейно-производственни объединене моториста нов. Найденовас. Шоай коллективай цIерах юбилейни шера тIаийца декхараш кхоачашдергхиларах тешам белар цар.

Юбилейни шера кхы а лакхагIа къахьегама толамаш дахар ловш ловцаш даьхар Нальчигерчеи Махачкалерчеи хьаьшаша, дIахо йодача хана кхы а шерагIа яхь йоаржаяра тIахьийхар цар.

Собране массава раьза а волаш тIаийцар Советски Iаьдала 50 шу дузача ден сийна дола Грознерча къахьегамхой социалистически декхараш.

Б. КОСТОЕВ.

КОЛЛЕКТИВ ДОГ ТИЙША Я

Дикача къахьегама толамашца дIадоладаьд тха газобензинови завода коллективо пятилетка шоллагIа шу. Январь бетта даьха къахьегама толамаш дог гIоздоахаш да. Еррига продукци арахецара бетта план ханал кхоади хьалха, 28-ча январе, кхоачашъяьй оаха, товарни продукци арахецара бетта план а толамца кхоачашъяьй. Завода коллективо город Грознерча промышленноста бахача наха а планах лаьрхIачул совгIа дIахийца газ 1,5 миллион кубически метр я. Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводашка дIадохьийтача 6 эзар тонн мехкдаьттах дIакъоастадир хийи тухи. Цудухьа мехкдаьтта чакхдоахача заводашка дIакхаьча мехкдаьтта лакха дикал йолаш да.

Октябра 50 шу дузача денна сийленца накъа дахара, уж къахьегама темпаш кхы а лакхъеш къахьега лерхI завода болхлоша. Планах лаьрхIачул совгIа дIаяхьийта лерхI миллионаш кубически метраш гази эзараш тоннаш лакха дикал йола мехкдаьттеи. Химически комбината бедала лаьрхIа а эзараш тоннаш продукци арахецаргья.

Даьха къахьегама толамаш дувцаш хилча хьоаха ца бича барг бац хьинаре къахьийга завода дуккха болхлой а. Технологически режим нийса а лелаеш, арахецача продукцена юкъе брак ца хулийташ дика къахьег Таньчевая Елена Михайловна керте латтача коллективо. Новкъосташта хьокхам тел цун технологаша.

Ритмично завода болх дIабахийтара чIоагIа новкъостал ду диспетчерски служба, шоай ханнахьа установкашка дIайохийт цо бедал, балха юкъера кхоачамбоацараш сиха дIадоах, ший ханнахьа дIайохьийт кийча продукци а.

КарагIдийннараш дукха дале а, балха новкъарленаш еш а дукха бахьанаш нийслу. Царех да насоси боахам дикача хьалаш тIа ца хилар, каст-каста йох бедалеи йIайхеи насосаш, сейца латташ дукха ха йоаю зехьа, план кхоачашъяра чIоагIа Iаткъ из. Завода механика Горбаконь Владимиреи нов. Цыплакова кулгалдеча слесарашеи сиха дIадоах уж балха тIа нийслу кхоачамбоацараш. ХIанз насосаш аварийно соцаяь моттигаш геттара кIезига нийслу, цо вIаштIехьдоалийт планах лаьрхIача хьисапе насосашта текущи ремонт е. Болх ритмично дIабахийтара доккха новкъостал ду боагIача боарамах хий, электроэнерги, Iы хулийтача коммунист Селиванов Николай Михайловича кулгалдеча энерго-участка коллективо.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба компрессорни станце машинист Бадиев, оператор Мурзабеков, слесарь Даурбеков, смена начальник Мержоев, кхы дуккха бараш.

Тха барттайна коллектив дог тийша я пачхьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдергхиларах.

В. ПРОСКУРНОВ,
Карабулакски газобензинови завода керттера инженер.

ХОРЖАМАШТА — ЛЕРТТIА КИЙЧО!

АГИТПУНКТА БОЛХ ТОАБЕ БЕЗА

Вай республика предприятешка, совхозашка, колхозашка укх деношка чуйийнна РСФСР-а Лакхехьарча Советеи моттигерча къахьегамхой депутатий Советашкеи хургдолча хоржамашта кийчлуш ба. ДукхагIа йолча агитпункташа шерра дIаболабаьб агитационни болх.

Цхьабакъда, вай республике кастта хоржамаш хул, аьнна хеталургдацар 8-гIча феврале Гудермесски педучилища общежитерча № 3 йолча хоржама участке чуваьннача. Укхаза тесса лелабу хоржамаш хулача денна кийчо яра болх. Агитпункта заведующи нов. Гранин хьагучох башха сагота а вац шийна тIадилла лоархIаме политически гIулакх лерттIа чакхдаккхара. Агитпункта чу а ара а цхьаккха плакат дац, оттаяь балха план яц.

Балха план хIана оттаьяц Iа, аьнна хаттар дича н. Гранина аьлар:

— Аз мишта оттаергья из, сона сай агитатораш бовзаш ца хилча, сона новкъостал деш цхьаь цаI организаци а ца хилча. Цкъа-шозза Гудермеса горкомпарте пропаганда агитацеи отдела заведующегара нов. Соколовайгара гIо дийхача а хIама хиннадац.

48 агитатор хьожаваьв агитпункте агитмассови болх бе. Цхьабакъда, харжархошта юкъе царех цхьанне а беседа яьяц.

Цхьаккха тайпа хоржама литература, пособи, лозунг дац агитпункте. Иштта гIулакх мегаргдац. Сихха тоабанза баргбац № 3 йолча агитпункта болх.

М. АЛЬДИЕВ,
С. ШАДИЕВ.

ДИКА КИЙЧО Ю

Кастта хургдолча хоржамашта кийчо еш я тха совхоза агитпункташ. Хьалхе совхоза парткомо оттаьча планах чакхйоах агитпункташа организационнии массово-политически мероприятеш. ХIанзале хоржамаш хургдола помещенеш кийчъяьй укхаза, агитколлективаш вIашагIъехкай, болхлой собранешка хоржама комиссеш чIоагIъяьй.

Дика лел совхозе массово - политически болх а.

Тха совхозе ши хоржама участок я. ЦаI Конева цIерахча хуторей шоллагIъяр «Минеральный» яхача юртей. Дика кхоачашду шоашта тIадилла политически гIулакх агитпунктай заведующеша Закриев Саидеи Муртазалиев ХIаронеи.

ХIара политинформатора шо-шоай участкашка керда газеташ деш, хоржамах йола положени дIайовзийт, иштта кхыдола балхаш ду. ГаьнагIа ухкача хьайбаш леладерий участкашка ден-денна керда газеташ, журналаш кхухь Д. Исраилова, Г. Нунаева, С. Мулаева, кхыбараша.

Цахаддаш болх бу политинформаторий группо а. Дийша парте политиках дика кхеташ болча болхлоех латт из. Къаьстта дика бу болх политинформатораша нн. Кучерявенко, Муртазалиева, Ибрагимова, Умалатова, иштта кхыбараша. Хоржамаш хулача денна дика кийчо яь накъаяхадага я тха совхоза агитколлектив.

У. ПАШАЕВ,
«Минеральный» яхача совхоза парткома секретарь.

ЮРТАРЧА ХАРЖАРХОШТА

Гудермесски района Исти-Су яхача юрта клуберча агитпункте йоагача лампаша денгара денга дукхагIа теркам тIаувз юрта къахьегамхой.

Лозунгаш, плакаташ хьалдоахкача, хоза тоаьча агитпункте дукха нах хул. Балхах мукъаболча механизатораштa, хьайбаш леладераштa дешa керда газеташ, журналаш, ловзае шахматаши шашкаши я. Царга доагIача тайпара салаIийтара чIоагIа йоакхо ю агитпункта заведующи волча къонача коммуниста Темиралиев Султана. Цун дикача балхо совбоаккх юрта бахача наьха агитпунктацара безам.

Агитпункта бе безача агитационни балха план я Султана. Цу тIа белгалъяьхай хоржамашта еша еза лекцеш, е еза тематически сайренаш, кхыйола мероприятеш. Сайрийна итт сахьат даллалца харжархошта йийла хул агитпункта наIараш.

Дукха ха йоаццаш агитаторий семинар хилар укхаза. Бахача наха «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара кийчо ярах» бола КПСС ЦК соцами хоржамий положении дIайовзийтара бе безача балхах лаьца дийцар отделене партийни организаце секретара нн. Толопилова, Темиралиева.

Семинар хинначул тIехьагIа харжархошта юкъе десятидворкашка болх дIаболабир агитатораша.

А. МАГОМЕДОВ.

Оаха яздаьчун лерагIа

Укх шера 21 январе «Сердало» газета тIа араьннача «Шайха дезал» яхача корреспонденцех лаьца КПСС Наьсарен райкома секретара нов. Цолоева редакцега хоам бу:

«Шайха» дезал» яха корреспонденци укх шера 31 январе райкома бюро йийцай. Корреспонденци ювцаш дакъа лаьцад советскии административнии органий кулгалхоша, юххьанцарча партийни организацей секретараша.

Корреспонденци таханарча вахаре нийслуш долча зуламерча гIуланхаштa духьала йолгеи цу тIа дувцар бакъдолгеи белгалдаьд бюрос.

Дынах юхедисача гIуланхашта духьала лоаттабу къовсам чIоагIбара мероприятеш белгалъяь йийцай бюро заседане. ХIанз уж мероприятеш чакхъяхара болх дIаболалуш латт.

* * *

«Шайха дезал» яхача статья тIа дувцачох укх тайпара хоам бу редакцега Нохч-ГIалгIай АССР-а прокурора декхараш кхоачашдеш волча Юстице Советника А. Морозова:

Статья тIа ювцаш хинна цхьайола факташ - техкай Нохч-ГIалгIай АССР-а прокуратуро.

Ца доагIаше а пенси ийдарах уголовни бехктокхаме оза чуведлав Арапиев Махьмад.

Статья тIа ювца кхыйола факташ дIахо тохкаш я республика прокуратура.

СВЕРДЛОВСК. 100 эзар киловатт низ бола теплофикационни Iанара турбина конструкци вIаштIехьъяккхарах, цу тайпара турбинаш серегIа хьаелга карадерзадарах, халкъа боахама юкъеяхийтарах Ленински преме лауреатий цIераш техкаяр Уральски турбомоторни завода болхлой группах. ХIанз 250 эзар киловатт низ болча йоккхагIа йолча теплофикационни турбина проект оттаяь яла йоалл турбинаш ерий коллектив. Из Москван цхьан ТЭЦ-е оттаергйолаш я, хIаьта цо 300 эзар гаргга нах бахача района сердали йIовхали хилийта йиш а я.

Сурта тIа (аьрдехьара аьттехьа): 250 эзар киловатт низ болча кердача теплофикационни Iанара турбина макета хьалхашкара Ленински преме лауреаташ П. Е. Тхор, Е. И. Бенексон, П. А. Ясов.

П. Грахова сурт.
ТАСС фотохроника.

Вай мехка йовзаш хиларал совгIа дозаол дехьарча мехкашка а йовзаш я Грозненски ГАРО яха завод. Заводо хьаеш йола гаражнии авторемонтнии оборудовани дIаухийт Кубе, Вьетнаме, Корее, иштта дуккхача кхыча мехкашка.

Дикал лакха йолаш хила еза заводо арахеца продукци, хIаьта дика хиларца нийсса лоха хила беза продукцега дIабода мах а. Шоай декхарех дика лоархIабу ГАРО завода болхлой. Январь бетта еррига продукци арахецара план 100,9 процент кхоачашъяьй, хIаьта къахьегама овсарле лакхъярах, бедал кхоярах, продукцега дIабода мах лохбарах пачхьалкхенна кходаь ахча эзараш сомаш да.

ГАРО заводе дикагIчарех лоархIаш я механически цех. Январь бетта продукци арахецара план 102 процент кхоачашъяьй цо. Ши-шегIа хьахиннадац уж толамаш. Уж даха вIаштIехьдалара бахьан цеха болхлоша, партийнни комсомольскии организацеша хьинаре къахьегар, цар цехерча кхоачамбоацарашца къовсам лоаттабар, уж дIадахар да.

Барттайна, цхьа дезал санна, къахьегаш боахк механически цеха болхлой. ВIаши новкъостал а деш шоллагIа профессеш Iомаю дукхагIболча болхлоша. Масала, токарь-расточник хиннача Н. Смирнова Iомаяьй фрезерни зубофрезерни балха говзал, долбежник волча Жаров Игора фрезеровщика говзал Iомаяьй. Иштта шоллагIа профессеш Iомань къахьегамхой дукха ба цехе. Шоайла барттайна хиларал совгIа, эшача новкъостал дарал совгIа, кердача хьисапе болх дIаболабаьб болхлоша. Хьалха болх чакхбаьлча шоай станокаш соца а йийя, уж цIенйора болхлоша, тIаккха цIаболхар, хIаьта хIанз станок болх беш латташе а сменщикага дIалу. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийт станок соцаяь лоаттаеш йола ха кIезигье а къахьегама овсарле лакхъе а, лакхделар болхлой алапеш а.

Нов. В. Жукова кулгалдеча бригада членаша шоаш тIаийца социалистически декхараш кхоачашде а «Октябра 50 шу» яха сийлен цIи яккха а къовсам болабаьб. Царел дукха тIехьабисац нов. Хаврулин керте латтача бригада къахьегамхой а. Бригадни декхараш тIаэцарал совгIа индивидуальни декхараш тIаийцараш а дукха ба цехе. Царех ва токарь В. Неделько. Массаза шийн производственни декхараш 140—150 процент кхоачашъю цо.

Р. АУШЕВ.

Сурта тIа: ГАРО завода механически цеха токарь горсовета депутат вола А. Мусаев.

И. Плиева сурт.

ЗАМАН КЕРТТЕРА ЛОСТАМ — СОЦИАЛИЗМ

Октябрьски революце башха-дика башхало яр юххьанца денз бокъонца интернациональни маIан долаш из хилар. Болхлой, салтий, ахархой — Коммунистически парте кулгалдеш хинна революцена юкъе дакъа лоацаш хиннараш шоаех Россе чухь эргалонаш яр духьа къовсам лоаттабераш хийтта ца Iеш, дунен берригача пролетарски болама пионераш лоархIаш а бар. Дешараштa дика довз «Дуне цецдаьккха итт ди» яха Джон Рида книжка. Из — дерригашийна бIаргадайначун, политически гIулакхех шийна хетар гуччахьа дувцаш волча, Октябра сийлахь-йоккхий идеяш дег чу ессача сага дийна тешал. Укх тайпара хьахьокх цо цу ханара белгалдоалаш дола цхьа сурт —1917 шера ноябре ЦIеча майдан тIа революционераш дIабохкар.

«Массайолча улицашкара ЦIеча майдангахьа ухар адамий йоккхий тоабаш. Укхаза бар къахьегамои къелои гIоарал доадаь дуккха эзараш нах... Кремлевски тIокарта кхалингех лаьтта Iо а кхоачаш Iочуухкар тIагIолла даь кIайи дошо бесеи укх тайпара йоазош а долаш йола йоккхий цIе байракхаш: «Дунен социалистически революце авангарда бала хьийгараштa», «Даькъала хилда дерригача дунен болхлой вошал»... Шовзткъе итт эзар болча наьха гурмата тIагIолла дIахьежача гуш теркаш ядар уж байракхаш, хIаьта царга хьежар дунен тIа мел бола къахьегамхой а хIанз денз дIан дуне мел доалли цар тIехьенаш а....»

КПСС ЦК 1967 шера 4 январе арабаькхача соцам тIа къаьстта белгалбоаккх Октябрьски революце дунен халкъашта юкъера лоархIам, цу тIа дувц «дерригдунен историе керда зама» (В. И. Ленин), капитализм дIайоала зама цо хьайийла хиларах, адамий кхелаш социализмагахьа лостаяь хиларах. ДIадахача укх ах бIаь шера адамле дегIаахар Октябрьски революце идеяш котъювларца, дунен социально - политически сурт овлангара денз хийца дола сийлахь - доккхий революционни хIамаш карагIдувларца белгалдоалаш хиннад.

Мел хувцаеннай лаьттан юхь цу хана денз дIадахача шовзткъе итт шера! Нагахьа санна 1919 шера лаьттан тIа бахача нахах 7,8 процент социализма дунен чу а 69,2 процент колонешкеи кхычарех тийша долча мехкашкеи а баьха хиннабале, хIанз социалистически системана доагIача даькъа кхоач миллиард совгIа нах, вешта аьлча 35 процент совгIа, хIаьта лаьттан тIа бахача нахах ахаш гаргга бараш къамаш шоай мукъа даьннача халкъашта доагIача даькъа кхоач. Кхетадеш да, социальнии къамани прогресс — хIара халкъа ший карара гIулакх хилар, цхьабакъда, массане а бакъдечох, халкъаш мукъадахара еррига процесс наьха санна хьалхашкахьа теттар Октябрьски революце.

ХIанзарча заман юкъмоттиге латт болхлой класс, цо хоадамболлаш йола влияни яьй цун еррига событешта. Цунна карагIдаьнна эггара доккхагIа дола хIама — Европа, Азе, Латински Америка 14 мехка социалистически революцеш котъялар. Социализма мехкашка халонаш йоллашехьа а, царех цхьадарашка процессаш дIайолалуш мара йоацашехьа а, бIарчча хьайийцача социалистически системо доккхий толамаш доах экономика дегIаухача даькъа ца Iеш, халкъий хьал-торои культуреи лакхъеча а. Цо тIа-тIа дукхагIа влияни ю еррига дунен революционни процесса.

ХIанзарча заман хьалхарча этапехьа а хинна ткъаь итт шу хIана дац аьнна йолча хана моастагIал долча капиталистически дунена духьала лаьттай Советски Социалистически паччахьалкхе. Дунен социалистически система хьахиларца, колониальни лоала система дIаяларца, халкъий кортамукъален къовсам айбаларца ювзаенна я цун шоллагIйола этап.

ХIанзарча заман керттера белгало — социалистически къамий кортамукъалени революцеш яржар. Алхха укх тIеххьарча ворхI шера 50 совгIа керда паччахьалкхе хьахиннай Африкеи Азеи. Цул совгIа, къамаш шоай лоIаме долча наькъа тIа даьннача дуккхача мехкаша социалистически лостам хержаб. Шоай сагатагIа йола проблемаш капиталистически доацача хьисапе дегIаахара наькъаш тIа къоастае гIерташ да уж.

Керда вахар бахьан долаш, къахьегача сага паргIато, лоIам, хьалторо бахьан долаш къовсам лоаттабар чоалхазне, атта доаца гIулакх да. Из шаьреи цхьан боарамагIеи вIалла а лелац. Шовзткъе итт шера историна йовз дегIаиха, толамаш даьха, тIехдаьнна доккхий хIаваш карагIдийнна ханаш а. Цунна йовз цхьаццалолча мехкашка е къовсама цхьаццайолча участкашка аьттув ца боалаш, юхатIехьашка дийнна, тIехьашкахьа тийкха ханаш а. Цхьабакъда, заман овлангара традицеш къаьгга хьагучаяьлар: машара, къамий паргIатони социальни прогрессеи низаша нийсса никъ булл шоашта.

1.

КПСС XXIII-ча съезде белгалдаьхад, моллагIча — боккхача а зIамигача а — мехка социализми коммунизми хьалъяр цу мехка халкъа лоархIаме хинна ца Iеш, дунен халкъашта юкъе а шерра лоархIам болаш хилар. Дерригача дунен революционни процесса юкъе шоаш дакъа лоацилга хов социалистически мехкий коммунистически партештеи халкъаштеи. Социалистически мехкий интернациональни мисси шоай вахареи уйлайи образ кхыча халкъашта качйохка гIертарца ювзаенна вIалла а яц. ГебагIашта юхье а егIа дIатIаяхьа йиш йолаш яц идеяш — иштта я коммунистий позици. Дерригача дунен тIа социализм котъялар — из я капиталистически мехкаш дегIаахара чурча хьалаша хьалхьоаеш а арахьара «тIатеттилгеи» «чакхйоахилгеи» ца эшаш а йола естественнии закона боарамереи исторически процесс.

Цунца цхьана коммунистически болхлойи партеша кхетаду, капитализм лаьттан тIа юсаш мел йолча хана, социалистически пачхьалкхенех лата гIерташ бола авантюристически уйлай кхерам бусаш хилар. Долче, империалисташ мичча бесса кхийда а тIакхувдилгах социализмана карагIдаьннараш цхьана лорадан за даргдоацаш хул-кх. Теркама кIалхардалийта йиш яц, монополистически буржуазе болхлойи къамий кортамукъалени болама духьала лоаттабеча къовсаме эггара шерагIча тайпара дунен халкъашта юкъера бувзамаш вIашагIдехкаш а шоайла гIо - новкъосталаш деш а хилар. Болхлой классо, берригача къахьегамхоша цунна духьалйоакх шоай солидарность, социальни прогрессеи машареи низий солидарность.

Цу дерригача хIамашца белгалдоалаш да хIара социалистически пачхьалкхен декхарий кIоаргга интернациональни маIан. Уж берригаш а бехктокхаме ба шоай мехкашкарча социализма кхелашта хьалхара, социалистически содружества доазонел чухьа социализма кхелашта хьалхара, социализман дерригача адамий прогрессеи кхелашта хьалхара.

Коммунизма керттера низ — из ба хьоккхама низ. Духхьал цунца ший байракхашта кIалъувз цо лаьттан тIарча дерригача мехкий керд-керда миллионаш нах. Советски Союзои кхыча социалистически мехкашеи хьоккхам тел производительни низаш, Iилма, техника, культура сихха дегIакхувларца. Цу тIа а производство кхы гIулакх лаьрхIа яц, из дIайода халкъа вахара боарам айбарга, цун вахар дикагIа дола хьалаш хьаdаргда.

Октябрьски революци котъяьнначул тIехьагIа эггара хьалхарча шерашка, Советски пачхьалкхе яхара йола ший бокъо чурча контрреволюцеи дунен халкъашта юкъерча империализмаи низашта духьал лаьттача лирача къовсаме герз бе а делла лораянза ца йоалаш хиннача хана, белггала, халкъашта ираз дола вахар IалашдарахIанз ший йолаш йола йоккхий торонаш хIаьта гучаякха йиш йолаш яцар социализм. Бакъдар аьлча, капиталистически мехкашка баха къахьегамхой СССР хьоккхамах тийшар, эксплуататорий Iаьдал доацаш тарлургхиларах, болхлоштеи ахархоштеи юкъе, тайп-тайпарча, эггара хьалха шоайла моастагIал леладаьча кIамашта юкъе бокъонца вежарашха дола гIулакхаш оттаде йиш хиларах. Советски Союзе цу хана а дуккха хIамаш даьдар бахача наьха социальни бокъонийи вахара боарам лакхбареи даькъе.

Из, бакъдар аьлча, цхьанна а тайпара пийсде йиш йолаш дац социалистически мехкашка сага духьа хIанз деш долчунца а укх гаргарча хана дергдолчунца а. Кхетадеш да, Октябра карагIдаьннараша капитала мехкашкарча наьха хьаькъалашта чIоагIа влияни еш, социализмацара безам совбоахаш хилар.

Цул совгIа, социализмага боалача хана хIанз хIара мехкага йиш я общества революционни эргадо яра

ЛАКХА ХЬУВКЪАМ КХЕБАРА

Эггара дукхагIа оаха дIаюв юртбоахама культура шекара свекла я. Из лоархIаме культура кхеяра боккха теркам тIабохийт оаха. Духхьал дIадахача цхьан шера совхозе кхеьча шекара свеклах бIаь эзар сом пайда хилар колхоза. ХIара шера шекара свекла кхееча лакхара къахьегама толамаш доах шекара свекла лелаеча Т. Муслиевай, С. Джунадовай, Х. Зубайраевай, Э. Эламова звеноша.

Нагахьа санна совхоза берригача шекара свекла кхеераша иштта лакхара хьувкъам кхеборе, духхьал цу цхьан культурах миллион совгIа сом пайда баргбар совхоза.

ХIанз а тIехь дукха кхоачамбоацараш нийслу шекара свекла кхееча. Нагахьа санна цхьоалагIча отделене шекара свекла кхеераша хIара гектара тIара 342 центнер мерза овлаш кхедаьдале, лоаллахарча кхоалагIча отделене хIара гектара тIара 136 центнер мара чуэцанзар. Цхьабакъда, шинна а отделене лаьтта, хаоттама хьалаш цхьатарра да.

Шекара свекла кхееча дукха кхоачамбоацараш долга кхы а дикагIа кхетаде йиш я цхьан отделене къаьсткъаьстача звеньяша цхьатарра долча лаьтта из лоархIаме культура кхеяра толамаш тайп-тайпара хиларах а. ВIашъюхха уллача шин звенох цхьанне гектара тIара 350 центнер йоакх шекара свекла, шоллагIчо 100 центнер мара яккхац. Цхьайолча звеньяша иштта лохара хьувкъам кхебара бахьанаш да цар дIайийнача баьцаовгIашта доаггIача тайпара гIулакх ца дар, звеньяй кулгалхоша шоай болх лертIа ца бар, шекара свеклана лертIа гIулакх ца дарах бехктокхаме ца увзар. Уж кхоачамбоацараш дIадаха деза.

Массехк ди хьалха тха совхозе производственни совещани хилар. Цига дакъа лоацаш бар шекара свекла кхееча звеной кулгалхой. Шийи опытах лаьца къамаьл дир совещане Социалистически Къахьегама Турпала Муслиева Тамарас. Цо аьлар юбилейни шера шоаш лелаеча 40 гектар йолча участка хIара гектара тIара 520 центнер мерза овлаш кхеде аьнна социалистически декхар тIаийцад оаха.

ТIаийца лакхара социалистически декхараш шоаш кхоачашдергхиларах тийша ба звено болхлой, хIана аьлча шекара свекла хьувкъаяра хIанззе а лард еллай: оахамаш дешше а ерригача участка тIа, кхоачам хиллал органически минеральни удобренеш тайсай, оахамаш геттара дика даьд, хIаьта из культура кхеяра опыт Т. Муслиевай звено йоккха я.

ХIанз массайола шекара свекла кхею звено кхашка болх беш я. Массехк шу хьалха Iана замалахьа кIезига звеньяш мара хилацар кхашка болх беш. Гуррахье а хIара звенона тIачIоагIъяьй цар шекара свекла кхергйола участкаш. Оахам дешше а минеральни удобренеш тайсай дерригача лаьтта, хIаьта хIанз органически удобренеш товсаш латт.

Каст-каста вIашагIбетталу отделеней специалисташ шекара свекла кхеерашца, хIаьта чIоагIа пайдане хьехараш а лу.

Юбилейни шера шекара свекла хьувкъаяра социалистически яхь яьржай отделенешта юкъе. ЦхьоалагIча отделене шекара свекла кхееpaша социалистически декхар тIаийцад 200 гектар йолча участка хIара гектара тIара 350 центнер чуя аьнна.

Хьалха дIаихача шерашкарчул дукха дикагIа кийчо ю хургболча хьувкъама кхоалагIчеи йиълагIчеи отделене а. Гуррахье а вIашагIъехкай звенош, хIара звенона участок дIахьожаяьй. ХIанз цу отделеней механизатораш боал ца боаккхаш лаьтта юха оахаш ба.

Укх юбилейни шера шекара свекла кхеяра лакхагIа къахьегама толамаш даха, агротехника бокъонаша дIадехха тайпара дика гIулакх де тIа ца чIоагIъеш цхьаккха а гектар лаьтта ца дита, аьнна дош деннад тха совхоза шекара свекла кхееча хIара болхлочо.

Совхоза лаьтта беркате да, къахьегамхой балхах дог кхоардадеш бац, хIаьта хьалхашка латта декхараш кхоачашдергда ала йиш а я.

Р. ИРИСХАНОВ,
Шаьла района «Джалка» яхача совхоза партнома секретарь.

БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА ЛАЬТТАН ХIАРА ГЕКТАРАХ

Юртбоахама производство дIахо айяра лоархIамера хьал да хIара колхозеи совхозеи лаьттах бизза пайда эцар. Лаьттах пайда нийса эца ховча боахамашка юртбоахама культурай лакха хьувкъам кхебу, лаьттан 100 гектара лоархIаш йоаккха продукци дукхагIа хул, шерагара шерага дукхагIа хул хьатIайоагIа доходаш.

Укх тIеххьарча шерашка лаьттах пайда дикагIа эца яьннай республика колхозаши совхозаши, боахам интенсивно лелабе Iаьмай. Ялатий лакха хьувкъам кхебаьб 1966 шера. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара чуденад 18.2 центнер ка бола ялаташ. Из хIанзалца вай республике ца хинна тайпа лакха хьувкъам ба. Деррига доаккхаш дола ялат 1960 шерарчул 53,5 эзар тонн дукхагIа хиннад.

Лаьттан хьурмат деш долча боахамашка кхы а лакхагIа кхебаьб хьувкъам. Ялатий хьувкъам эггара лакхагIа кхебаьб Гудермеса района боахамашка — хIара гектара тIара 24,4 центнер, Сунженски района колхозаша — 23 центнер.

Республика хьалашка хьувкъам эггара лакхагIа хулаш йола культура я гурахьа дув кIа. Укх тIеххьарча пхе шера юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара баьнна цу культура хьувкъам 17,5 центнер ба, хIаьта хьажкъий бар 17,1 центнер мара бац. Цудухьа нийса да гурахьа дув кIа 1961 шерарчул 40 эзар гектар гаргга дукхагIа дIадер. Цхьаццадолча боахамаша къаьстта чIоагIа хьувкъадаьд кIа. Масала, Сунженски районерча, Социалистически Къахьегама Турпала нов. Емельянова кулгалдеча «Победа» яхача колхозо 2375 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 28 центнер ялат даькхад, хIаьта Гудермеса района «40 лет Октября» яхача юртбоахама артеле 1425 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 28,4 центнер яькхай.

Еррига республика бIарчча хьайицача соахка чудена гурахьа дув деррига кIа 1965 шерарчул 38 эзар тонн дукхагIа хилар, цунах хьувкъам лакхбара чотах чуденар 35 эзар тонн да. Цудухьа из лоархIамера ялата культура укх тIеххьарча пхе шера шозза хIана кийчъяьяц аьнна дукхагIа кийчъяьй.

Лаьттаех пайда дикагIа эцара долча лоархIамегIарча хьалех цаI да лакха хьувкъам телаш йола, экономически пайданегIа йола культураш дIаюв лаьтташ дукхагIа хилийтар. Цу тайпарча культураех я шекара свекла, дуга, тхьамка, ялата-бобови культураш. Бакъдар аьлча, уж культураш дIаювш хилча, хIара боахама Iалама-климатически хьалаш теркалде деза. Цхьайолча моттигашка, масала, шаьрача аренашка, дуга дIадер гIойле я, вокхазахьа—шекара свекла е тхьамка. Соахка хIара гектара тIара 45 центнер дуга даькхад «Терский» совхозо, хIаьта «Дружба» яхача совхозо — 51,7 центнер. Республике керда дIае йолаяь из культура дIаювш дола лаьтташ дукхагIа хиннад, 1966 шера 4 эзар гектарага дIакхаьчар уж.

ДIаювш йола юртбоахама культураш харжара дифференцированни наькъаш харжа деза. Геттара харцахьа да, Iалама - климатически хьалаш шоай тайпара долаш йолча лоаман районашка дIаювш йолу культураш шаьрача моттигашка дадача боахамашка ювраш моргаш хилар. Районированни культураш мара дIае йиш йоацаш дола оаха лаьтташ кIезига да лоаман колхозашка. Лоаман хьалашка дIадийча гIойленагIа да тхьамка — кхееш халеи доход дика луши йола культура. Цу гIулакха къаьстта лоархIаме да лаьтта бокъонца тоадаь кийчдар, еррига агротехнически бокъонаш йизза кхоачашъяр, дикагIа дола, моттигерча хьалашка хьувкъам лакха хулаш долча сортий фу дIадер.

Машар хила йиш йолаш гIулакх дац цхьан лаьтта кхееча культурай хьувкъам тайп-тайпара хилар. Халахете а, цу тайпара масалаш дукха доаладе йиш я: «Южный», «Шалинский» яха совхозаш вIаши уллув яда. ХIаьта а, хьалхарчо кхебаь ялата хьувкъам хIара гектара тIара 23,7 центнер хилар, шоллагIчо кхебаьр — 17,4 центнер. «Красноармейский» совхозе хIара гектара тIара 21,7 центнер ялат даькхад, хIаьта цунна лоаллаха уллача «Горец» яхача совхозе — 16 центнер. Цун бахьан малагIа да? Керттера бахьанаш яраш лархIа йиш я: 1. Севообороташ ца хилари царех пайда во эцари; 2. фу дIадувши лаьтташ кийчдеши йола ханаш телхаяр; 3. мел эш а ца хьожаш удобренеш тессар, и. кх. дI. Юкъейоалаяьча 223 севооборотах пайда эцаш яраш яц 35 мара. 1966 шера культураш дIаера ханаш телха а еш йийра 20 процент. Цхьаццадолча боахамаша геттара кIезига тесс кхашка удобренеш. Нагахьа санна республике юкъера лаьрхIача цхьан гектара тIа 94 килограмм минеральни удобренеш тайсаяле, Наьсарен района боахамашка 48 килограмм мара тессаяц, Советски района боахамашка — 15 килограмм. Цудухьа, тамаш а яц, цу тайпарча колхозийи совхозийи хьувкъам лоха хилар. Лаьттаех пайда эцара хьадда цхьа порядок оттаянза а из порядок нийса чакхйоахилга агрономашта, бригадирашта, кхыча болхлошта дехкар а даь тIадилланза а даргдац. Лаьттах пайда эцача хана цхьаккха дича а хила мегаргдолаш хIама дац обезличка — лаьтта оахаш вола механизатор цаI, дIадувр кхы, чуэцар кхоалагIа хулга. Ишта моттиг хилча, агротехника бокъонаш телхаю, пудухьа культурай хьувкъам а лоха хул. ХIара севооборот, хIаьта иштта даьгIенаш а цхьа да волаш хила еза, массехк шера вIаштта лелаергйолаш белггаларча бригадашка дIаяла еза. Лаьттаех пайда дикагIа эцаш йолча бригадашта, звеньяшта цунга хьежжа мах а дукхагIа тергболаш йола материальни стимулироване принципаш оттаянза яргьяц.

Юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара бола лоархIамера кхоачам ба кхашка хий дехкар. Цхьабакъда, хIанз укх сахьата цу кхоачамех пайда кIезига эц. Соахкара ахка дIайхеи декъеи хилар бахьан долаш 8686 гектара тIа дIайийна хIамаш яйра, царех 6976 хьажкIаш а йолаш.

Хьийбай продукци дукхагIа яккхара боккхача лоархIаме да даьгIенех пайда биззагIен дикагIен эцар. Вай республика лоамий зоне Iалаьмате дукха цонаши даьгIенаши я. Цхьабакъда, пайда эцаш яраш яц 15—20 процент мара. Цун керттера бахьан малагIа да аьлча, из да, цига жаи доахани геттара кIезига хилар. Цу общественни доакъарий даьгIенех пайда биззагIа эцара дикка дебаданза даргдац массе тайпа доахан, къаьстта жаи дулха лаьрхIа доахани.

Лоаман хьалашка лоархIамегIара боахама дакъа хила деза жа леладелга, хIана аьлча цу гIулакха дика аьттув болаш да цигара хьалаш. Из хьахьокх Ведана района Ленина цIерахча колхоза опыто. Цу боахаме устагIан дулхи тхаи даккхарга дIабода мах республикерча моллагIча кхыча колхозе е совхозе бодачул дуккха а кIезигагIа ба.

Лаьттах мел пайда эц хьахьокхаш бола лоархIамера хьокхам ба лаьттан 100 гектара лоархIаш йоаккха продукци. Цу даькъе хьокхамаш эггара дикагIа да Сунженски, Грозненски, Наурски районашкарча боахамий. Хьалхарча шии районе 100 гектар долча лаьттанна лоархIаш 160—170 центнер шурийи 30—40 центнер дулхеи йоаккх, Наурски районе — хьокхамаш дикагIа да жа леладара гIулакха. Уж толамаш даьгIенашка дажа доахан дукхагIа а цар продуктивность лакхагIа а хиларца дувзаденна да. ХIара колхозеи совхозеи рузкъа лаьттах доалл. Лаьттаех пайда дикагIа эцареи юрта боахама продукташ дукхагIа яхареи эггара лоархIамегIара хьал да лаьтта леладара культура лакхъяр, боахам лелабара дикагIа йола система юкъейоалаяр. Лаьтта леладара культура айяреи лаьттаех пайда дикагIа эцареи гIулакха къаьстта я лоархIаме да хьалхалаттача боахамий, юрта боахамерча дикагIбарий опыт Iомаяр. Вай кIезига бац шерагара шерага башха-дика толамаш доахаш бола механизатораш, кхаш леладераш, хьайбаш леладераш. Цар опыт дIайоаржаяр кIезигача лоархIаме хургдац лаьттаех пайда дикагIа эцара, юртбоахама продукташ дукхагIа яхара гIулакха.

Ш. ДАЦАЕВ,
экономист.

ЭКОНОМИКА ЧIОАГIЪЕ

Ножай-Юрта района боахамашта юкъе йоккхагIчарех я Асланбек Шерипова цIерагIа йола колхоз. Ши эзар гаргга гектар кхаш, цхьа эзар совгIа хьайба ла колхозе. Къахьегама лакхарча толамашца чакхдаьккхар колхозхоша пятилетка хьалхара шу. 1966-ча шера районе эггара дукхагIа хилар, Асланбек Шерипова цIерахча колхоза ялат, хIаьта хьайбаш леладераша района боахамашта юкъе хьалха латтачарех ба.

ДIадахача шера планал совгIа 600 центнер шура, 75 центнер дулх дехкар колхозхоша паччахьалкхенга.

Советий Iаьдала 50 шу дузача юбилейни шера хьайбай продукци кхы а лакхъеш, ялата хьувкъам лакхбара лард йоллаш ба колхозхой.

Дика хьалаш Iалашдаьд укхаза доахан Iангара дахара, кхоачам боллаш да тайп-тайпара доакъар: йол, ча силос, кхыдола доакъар. Хьайбаш кхабара рацион нийса лелаярах, доаханна гIулакх дика дарах Iана замалахьа хьайбай продуктивность лохлац колхоза фермашка.

ЧIоагIа теркам тIабохийт колхозхоша юбилейни шера юртбоахама культураш хьувкъаяра а. Цкъа-дале, дика кийчдаьча лаьтта агротехника бокъонаша дIадеххача тайпара дIайийра гурахьа юв культураш, шоллагI-дале, дIадахача шера дийначул 220 гектар дукхагIа дийнад гурахьа дув ялат, хIанз кхашка моттигера удобренеш йохкаш ба колхозхой.

Геттара лоархIаме да петараши хьунаши тIайола лаьтташ цIендара чотах юртбоахама культураш дIаюв лаьтташ шердар. Цу тайпара лаьтташ цIендарах дIадахача шера 250 гектар шердир колхозхоша кхаш, хIаьта укх шера петараши хьунаши тIайола лаьтташ цIен а даь йиъ бIаь гектар дукхагIа хилийта лерхI колхозхоша кхаш.

Лаьтташта мелиораци ярах йола КПСС ЦК майски Пленума решенеш шерра кхоачашъяро а йиш хулийтаргья юртбоахама культурай хьувкъам лакхбе.

Опыто хьахьокх цу колхоза хьалашка эггара дукхагIа доход лу юртбоахама культура тхьамка долга.

ДIадахача шера 19 гектар тIа мара дIадийнадацар колхозо тхьамка, хIаьта хIара гектара тIара 8—10 центнер даьннача тхьамках 1800—2000 сом пайда баьлар колхоза. Укх шера колхозе тхьамка дIадуврга 25 гектара тIа.

Паччахьалкхено шоашта деча новкъосталахи шоай торонехи пайда а эцаш, экономика чIоагIъяра дукха балхаш даьд колхозхоша. Тешаме ала йиш я, пятилетка шоллагIча шера колхозхоша керда къахьегама толамаш доахаргда, аьнна.

В. МАГОМГАЗИЕВ.

КИЙЧО ЯЬЙ

Лакхара къахьегама толамаш даьхар пятилетка хьалхарча шера Шелковской района «Шелковский» яхача совхоза Социалистически Къахьегама Турпал волча Эсмухамбетов Наурде кулгаллеча жа леладарий бригада коллективо. Бригада болхлоша хIара бIаь устагIан тIехьара 150 Iаьхар хьакъоастабир, хIаьта хIара устагIан на тIера 7,4 килограмм тха даькхар.

ЛоархIаме да укх шера царна хьалхашка латта декхараш а. Советий Iаьдала 50 шу дузача юбилейни шера лакхара социалистически декхараш тIаийцад бригада. Цар лаьрхIад хIара 100 устагIан тIехьа 165 Iаьхар кхебеи хIара устагIанна тIера 8.5 килограмм тха даккхеи.

ХIанз жа дахкача сезона кийчо еш ба жа леладераш. Дахка дезденна жа чулоаттадеча кошарашка, Iохарий чулоатталеча помещенешка кIийленаш тоаяь дезинфекци яьй. Массайолча помещенешта кIир техай, наIараши кораши чIоагIдаьд.

ХIанзе а Iадашдаьд Iохарашта кхоачам хиллал яъа шура хургйолаш дехкача жена тела концентрированни доакъар. Ферма жа дахка доладеннад. ХIанале 65 устагIа бехкаб. Дехкача а дахка дезденнача а жена концентраташ тел.

Р. МИТИШЕВ.

ЛОРА А ДЕШ ЙОАКХО ЕЛАШ ОАЛХАЗАРИЙ

Вай республика городашкеи юрташкеи Iалама къонача доттагIий доккхача эскаро шерра - шера чакхдоах «Оалхазарий ди» аьнна цIи тилла бIаьстан цIей. Ерригроссийски Iалам лорадараи нах баха пункташ баьццара хилийтараи гIо дара общества отделенеша шерра-шера арахец лаьрхIа йола плакаташ. Цар тIа хул оалхазарий хьакъехьара тайп - тайпара хоамаш а уж лорадарах лаьца пайдане дола хьехамаш а.

Уж хоамаш да а да доккхача практически маIане, хIана аьлча, вайцига Iа доаккхаш хулача синицаша, снегираша, чечеткаша, хенех эIок еттаргаша, хIаьта иштта бIаьстан юхе вайцига юхаухача чIагарташа, алкхашка, мозий лувцаргаша, дуккхача кхыча оалхазараша бешамашта, паркашта, ерригача юртбоахама культурашта Iалаьмате боккха пайду бу. Синицас, масала, хIара дийнахьа ялх эзар гаргга чоапилгаш, нIовцискаш, царех тарра кхыйола зеннера хIамаш хIалакъю. Алкхашко ший кIоригаш кхоабача юкъагIа хьалакъю — ше а кIоригаша а йиэ дIайоах итташ эзараш чоапилгаш, бумбаргиш, баьца нIаний, цар тIуд. ЧIагарго ахкан юкъагIа миллионаш хиллал массе а тайпара дола мозилгаш, комараш, пхьажбуаргаш, кхыйола кхашта, бешамашта, зенаш ду хIамилгаш лувц.

Цу масалаша хьахьувкх оалхазараш лорадари тIакIодари — юртбоахама культурашта зуламаш деча, наха а хьайбашта а хула лазараш дIаса доаржадеча дийнача хIамалгашца къовсам лоаттабара вIалла чоалхане а доацаш, нийса, бакъахьара гIулакх долга.

Пионерашти дешархоштеи школай мастерскешка, цIагIа хIанзехьа а дена кийчде деза алкхашкашта чоапилгаш, нIовцискаш, царех тарра кхыйола зенаш ду дийна хIамилгаш лувцача кагийча оалхазарилгашта дола цIенолгаш. БIаьстий яла дукха ха йисаяц. Вай республика къулбехьарча, лоамашта юхерча районашка февраль бовш, март хьахуллаш алкхашкаш аха йолалу. Оалхазарий къаьнача цIалгишка юха хьажа а хьежа уж цIенде, кердадаха деза. ХIаьта керттердар да хIанз шелалаш увтташ хиларца дувзаденна кагийча, вайцига Iа доахаш долча оалхазарилгий — синицай, снегирай, кхыдарий йоакхо елга.

Лагакхаба деза, «Оалхазарий ди»—из хоза денача март беттарча цхьан дийнахьа оалхазарашта хеталаь цIей дездар чакхдоаккхар хинна ца Iелга. Из цIей дездела чакхдаккха деза вай ткъамала ухача доттагIий хIара денна йоакхо еш хилара белгалонца. Балконаш тIа, тховнаш тIа, карташ тIа, хенаш тIа лаьрхIа оалхазараш тIахувшара йола хIамаш увттае еза, цар тIа ехка еза цIагIа хIама юаш юхеюса хьашт долла юхкаш, фийгаш, ганаргаш, эрий ювлача баьций ганараш, кхыяраш.

ВIаштIехьъяха еза оалхазарашка хьежара а уж лорадара а йола штабаш, патрулеш. Эггара лирагIа бола къовсам лоаттабе беза оалхазарашта тIо кхувсача Iадамашца, оалхазарий бIенаш дохадерашца.

Шера кертерча массе а ханашка хьежаш хилалаш оалхазарашка, республикански Юнатий станцеца бувзам лоаттабелаш: оалхазарашка хьежара а уж лорадара а хьакъехьа цо массе а хана маьхе хьехамаш дергда шоана.

Цу сийлахьарча гIулакха хьокхам ийбелаш Грозненски 3-чеи 58-чеи школай, Грозненски района Первомайски школа юнаташкара, Сунженски района Ассински школа юнатий кружокагара. Цига оалхазарий ди гурахьа дола а дийя, бIарччача шера чакхдоах.

В. ДРУНЧЕНКО,
хьехархо - биолог.

РОСТОВ. Ростсельмашевцашта яйза а ца Iеш, дика йовзаш я Социалистически Къахьегама Турпала комбайнай испытателя Петр Иванович Фаустова цIи. Из вовзаш ва ялаташ дувча Чехословаке а. Цкъа хинна ца Iеш цига хиннав Фаустов, «СК-4» яха Советски комбайнаш сихагIа караерзае чехословацки механизаторашта новкъостал а деш. ХIанз керттерча конвейер тIа, машинаш тохкача участке болх беш ва П. И. Фаустов. Цунна уллув, басар хьакха комбайнаш кийчъеча участке къахьегаш я цун сесаг Мария Петровна, хIаьта мотораш вIашагIдехкача участке болх беш ва цар воI — Валентин, из слесарь-сборщик ва.

ХIанз 20 шу даьннад комбайний цехе газоэлектросварщикалла къахьегаш Василий Иванович Фаустова вежарех вокхагIвар вола. ХIаьта зIамагIа вола воша Александр Иванович — «Ростсельмаша» механосборочни цехе валогибочни автоматий наладчик ва.

Барт тайна бола ФаустовгIар дезал Советски Iаьдала 50 шу дизара сийна яхь лоаттаеча ростсельмашевций хьалхарча мугIарашка латт.

СУРТА ТIА: Петр Ивановичи Мария Петровнеи ФаустовгIар «Ростсельмаша» завода цехе ба.

даькъе Iоаяьча опытах меттел, социалистически паччахьалкхений экономически новкъосталах а, царца айхха цхьана леладеча гIулакхех а ког-гIортолга е. Цун маIан да, керда мехкаш социализмага довла йиш я. хьалха дуккхача хьале чурча буржуазе яьча духьаленои саботажои дунен империализма экономически блокадои тIаувттаяь йоккхий боахама халонаш йоацаш, масала, эггара хьалхарча социалистически мехка из хиннача тайпара яхилга. Вешта аьлча, хIанз гуччахьа да юххьанца дена къахьегамхошта хоялал паргIатонаш луш йолча социализмага довлара аьттув дукхагIа бола хьалаш.

Белгалъе еза цхьаькха лоархIамера фактор а. Дунен халкъашта юкъерча арене низий соотношенена юкъе социализмана пайдана долча оагIорахьа овлангара дена хиннача хувцамаша хьахилийтай XX-ча бIаьшерен хьалхарча итташ шерашка укх тайпара керда ситуаци. Дерригача дунен прогрессивни низаша хьаллоацаш йолча социалистически паччахьалкхений реальни торо и дунен халкъашта юкъера реакци революци еш долча халкъа чурча гIулакха юкъегIертилга юкъахдаккхара. Бакъдар аьлча, из торо вIаштIехьйоал автоматически а ца йоалаш. империализма низашта духьала лоаттабеча, дуккхача хана къизен атта боацаши болча къовсаме.

Цу даькъе геттара хьокхаме я халкъа демократе мехкий опыт. Дунен реакци юкъегIертилга юхатоха йиш хилар договор дарца дувзаденна советски бIунаш лаьттача халкъа демократе мехкашка меттел, кхычахьа а. Иззамо моттиг нийсъелар вай эскара доакъоши соединенеши ца хиннача Китае а. СССР-о хоаламболлаш дола дакъа а лоацаш фашистски Германи эша а яь котало яккхаро, японски бIунаш дохадаь дIадахаро дунен халкъашта юкъе аьттув бола хьалаш хилийтар китайски революцена. Цу тайпарча хьалашка США империалисташ, массе тайпара цар чанкайшисташта новкъостал даьдале а, цхьабакъда, континенте гуччахьа граждански тIема юкъегIорта лоархIабанзар шоай бIунаш цига тIалоалалара наькъаца. ХIаьта цу хана атомни герза монополи шийга а йолаш ма ярий США.

ХIанз цу тайпара монополи йоацача хана, цIаккха ца хиннача тайпара дунен социалистически система низ чIоагIбеннача хана, империалисташ революцена, моллагIча мехка чурча гIулакхашта юкъегIертилга юкъахдаккхара йола торонаш боарам боацаш йоккхий хиннай. Дукхача хана дена вьетнамски халкъа духьала тIом беш хьайоагIа американски империализм. Цхьабакъда, Америка ВIашагIкхийттача Штатий селлара боккха низ боллашехьа а, шоай союзникаша царна новкъостал дешехьа а, Советски Союзеи социализма кхыча мехкашеи хьаллоатталеш дола Вьетнама турпала халкъ эша а даь котало яккха магац царна.

Империализм мелъеннача хьалашка дуккхача мехкашка социалистическии къамийи революцеш котъялар бахьан долаш санна, иштта капитализма чухьара вIашдухьалеиаш ирьялар бахьан долаш а хьалхагIа цIаккха ца хиннача тайпара чIоагIа лакхъеннай дунен империализма систем ах цхьацадола мехкаш а мехкий цхьацайола группаш а дIахадара йола торо. Социалистически система экономическии политическии новкъосталах ког гIорталга а еш, моллагIча мехкага йиш я, из дегIаахара боарам мичча бесса бале а, гIана тIехьа гIа боаккхаш социализмага бодилга кхоачашде.

Алхха дунен халкъашта юкъерча арене низий соотношени кердача тайпара нийсъялар бахьан долаш мара вIаштIехьдаьнналац ОАР, Алжир, Гвинея, Мали, кхыдараш санна долча, хьалха тIехьадиса хиннача мехкаша кердача наькъашка общество эргаяккхар духьа лоаттабеча къовсаме цIенхаштта толамаш доахилга. Кхеталеш да, уж тайпа мехкаш социализмага довлилга хIанзарча хьалашка а Iалаьмате чоалханеи халеи гIулакх долаш дусаш хилар. Цу мехкий халкъаша шоай низаш къаьстта чIоагIа оарцагIлаха деза, цар деча кулгала политика нийса хила еза, алхха мегаргйолаш йолча базиса тIа, хIанзарча экономика базиса тIа социализм хьалъяр духьа, къахьегамхой Iаьлали пар хьал-торои бокъонца Iалашъяр духьа.

II.

Дунен социализма низ чIоагIбаро, дунен халкъашта юкъерча арене низий соотношени хувцаро дуккха керда явленеш хьахилийтай ерригача революционни процессе. Уж вIашагIа а техай, Iилман ларда тIа бакъ а яьй дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама документашка, КПСС Программа тIа, КПСС XXIII-ча съезда решенешка, «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара кийчо ярах» болча КПСС ЦК соцам тIа.

МалагIаш я уж явленеш?

Хьалхаръяр — из да деррига революционни низаш къовсам латтача юкъагIа низ бола антиимпериалистически цхьа тоатол а даь вIашагIтохар. Социалистически революцеш, къамий-кортамукъален, антиимпериалистически революцеш, халкъа демократически революцеш, ахархой шерра боламаш, фашистскии кхыйола террористическии режимаш дIаяхар духьа халкъаша лоаттабу къовсам, къамий Iазапа духьалара юкъара демократически боламаш — уж дерригаш а капитализма лардаш бухйоахаш йола дунен революционни цхьа процесс а хиле вIашагIкхет.

Революционни низаш иштта вIашагIтохаро чIоагIъю империализмана духьала латта фронт.

Цхьаькха керда, иштта дунен социалистически система лакхлуш латтача влиянеца ювзаенна йола явлени — из да революционни болама дуккхача тайпара йола формаш Iалаьмате дукха хьахилар. Укхаза эггара хьалха белгалъяккха еза социалистически революцега бодача наькъа этап лоархIалуш йола халкъий демократически революцеш чакхъяхара хьокхач беннача халкъа демократе мехкий опыт.

ХIанзарча замо керда хIамаш кIезига юкъеленалац Iаьдал болхлой класса бе дахара формаех долча деша а. Дунен аренера низий керда соотношени аттагIа болча наькъаца социалистически революци чакхъяккха йиш хулийташ йолча лоархIамерча факторех цаI я.

Бакъдар аьлча, эксплуататораша халкъа низаш деча хьалашка машар боацача наькъаца шоай бе долл Iаьлал къахьегамхоша. Иштта хилар вай мехка, иштта хиннал хIанз социализм хьалъеш доахкача кхыча дукхагIа долча мехкашка а. Иншта хила тарлу хIанз хулча социалистически революцешка а. Классови къовсама лирала боарами формаши цу хьалашка реакционни классаша дуккха а дукхагIа долча халкъа лоIама еча духьален низах миссел, пролетариатах тийша хургьяц. Из яле а е кхыяле а йола мохк социализмага балара йолча способа реальни торо хIара мехка хьаьлдача исторически хьалашка хьежжа хул.

Цу цхьан ханна вай замалахьа лакхъеннай мохк социализмага балара йола тайп-тайпара, цу даькъе машарера а, формаш хилара йола торо. Кхеталеш да, хIанзарча оппортунисташа яххача тайпара, империалистически буржуази бартая гIертарца дувзаденна из ца хилар. А, из торо хьахиннай реакционни буржуази революционни халкъа хьалхашка капитуляци ца йича ца йоалача а кхоачаеш социальни прогресса низаш реакце низел совдохилга вIаштIехьдаккха йиш йоландаь. Цун маIан да, цу хьалашка, кхы мел долча хьалашка а санна, революце формаши результаташи классови низий реальни соотношене къоастаеш хилар, цу тIа а мехка чухьа меттел дунен арене а. ХIаьта из соотношени тIа-тIа дукхагIа хувцалу социализмана пайдана йолчеи империализмана зенне йолчеи оагIорахьа.

Иштта латт гIулакх, нагахьа санна бIарчча хьайицача социалистически системо дунен революционни процессана, тайп-тайпара мехкаш социализмага довлара формашта еча влиянех дувцаш хилча. Цхьабакъда, из влияни хIара денна а хул болхлой классо ший керттера хьашташ, юкъарчал доацаш дола дерхIараши декъараши бахьан долаш лоаттабу къовсам дегIаахара. Коммунистически партей влияни лакхлу антикоммунистически кампани йоллашехьа а.

Шенхаштара испытани тIаьттай хIанз дунен революционни болама. КПСС ЦК декабрьски Пленуме белгалдаьххача тайпара, социалистически система а беррига коммунистически болам а бекъара тIадерзадаь дола шоай гIулакхаш чIоагIдеш ба Китая Компарте кулгалхой — Мао Цзэдуни цун группеи. «Культурни революци» оалаш яр чакхйоаккхаш да шоаш а яхаш, тIа-тIа дукхагIа мукъахецаш лелаю антисоветизма кампани, хIаьта мехка чухьа йоаржаю маоцзэдунизма идеологии практикеи.

Вай парте долла хIама ду дунен революционни болама юкъе Китая кулгалхоша оттаяь халонаш дIаяхара. Цо кхетаду из гIулакх чоалхане, атта ца хилар, цунна дукха ийша а е кIезига ийша а йIаьхха ха эшаргхилар, барт эгIабаьрашта духьала хьинаре къовсам лоаттабе безаргхилар. Цхьабакъда, уж селлара халонаш яле а, хIанзалца хьа Iоаяь йоккха опыт йолаш болча коммунистически болама вIаштIехьдаргла халкъашта социальни кортамукъале ялара сийлахь-доккха гIулакх бахьан долаш лоаттабеча къовсаме керда толамаш дахар духьа шийна юкъера низаш лаха. Сийлахь-доккхий хIамаш да лаьттан тIа бахача халкъашта хьалхашка латтараш — социализм, машар, хьал-торо. ХIаьта цу хIамашка бола никъ юхакъовлалургболаш а бац.

Ф. БУРЛАЦКИЙ,
философски Iилмай доктор.

САГА ДИКАЛ— КЪАХЬЕГАМЦА

ДИКАЧА НАХАХ

Пхьилекъонгий - Юрта наггахьа саг кораверггвац юрта киномеханик Горчханов Сарим-Султан ца вовзаш. ЧIоагIа сий деши лоархIаши ва из юртарча къахьегамхошеи кагирхошеи.

Массехк шу мара дац цо укхаза болх бу, цу лоацача хана а цунна карагIдаьнна дуккха дика гIулакхаш да.

Тишача помещене чу яр клуб. Киноrа хьажа кIезига ухар юртара нах, е ухе а маIа нах мара ахацар. Уж а бокъонца шоашта кинофильм бIаргагургхиларах тийше а багIацар. ХIана аьлча, цхьаьнца дола кхоачамбоацар бахьан долаш цкъаза из хьахьокха йиш йоацаш дусар. ХIаьта зрителаш из санна долча гIулакха мел раьза хургбар кхетаде хала мичад. Из сурт дар Сарим-Султан балха вале массехк шу хьалхагIа денз укхаза хиннар. Цхьабакъда, уж деррига кхоачамбоацараш сихха дIадаха а болх шийна махетта тоабе а вIаштIехьдаьлар хьинар долча Горчханова. Дукха къахьега дийзар Сарим-Султана клуб тоаеш, керда киноаппаратура Iалашъеш. Дуккха дукхагIа хила баьлар кино уха нах, царна юкъе кхалнах а болаш. Цо геттара дог гIоздоаккхар,— яхаш дувц цо ше хIанз.

Сарим-Султана болх дика беш хилара тешал ду укх тайпарча масалаша. Массехк шу хьалха клубо кино хьокхара план кхоачаш ца еш хиннаяле,дIадахача 1966 шера планах 409 сеанс гойта дезача цо гойтар 893 сеанс, из хул планал шозза дукхагIа. Планах шера кинога хьажа везаш вар 19650 саг, хIаьта хьежараш — 40640 саг. Иштта 154,8 процент кхоачашъяьй валови сбора план а. Кхы дIахо а иштта къахьега лерхI цо.

Октябра юбилейна сийленца накъавахара социалистически декхараш тIаийцад Сарим-Султана. Цо лерхI укх шера ворхIлагIа ноябрь хьатIакхачалехьа шера план тIехкхоачашъе. Шеко яц ший дош Горчханова кхоачашдергхиларах.

Кхы цхьаькха дика гIулакх да Сарим - Султана карагIдоалаш. Клубе каст-каста вIашагIбетт цо зрителаш. Цига дувц зрителаш хьежача кинофильмах, шоашта дика хетар а во хетар а белгалдоаккх. Кинофильм хьахьокхаш шоашта зеденна кхоачамбоацараш а дувц цу вIашагIкхетарашка. Кхоачамбоацараш ца хилийта хьож хIамах дика сакхеташ вола киномеханик. Шоай хьажа безам болча кинофильмашта заявкаш тел зрителаша. ЩIаккха а уж кхоачаш ца еш Iийнавац Сарим-Султан. Районни центре а вахе дахь цо эшаш дола кинофильм, хIаьта из цигара ца нийслойя кхычахьара да хьож.

Нагахьа санна нах аз шоашта дахьча гIулакха раьза хилча сона цох йоккха доггIоале хул, — оал Сарим-Султана. Цхьабакъда, цунна чIоаггIа дагадоаллаш да цхьа хIама. Геттара готъеннай хIанз клуб чуйола помещени. Зале Iохоша моттигаш а ца тоъаш фильмашка уралатташе а хьежа безаш хул дукха зрителаш. «Цо балха чIоагIа новкъарле ю, — йоах Сарим-Султана, — хIаьта зрителашта хьалхашка се цу гIулакха бехке волаш санна хет сона. Тхаяр санна йолча йоккхача юрта культура - цIа хиланза даргдац аьнна хет сона».

Иштта ший зрителех дог лазаш а цар салоIам сакъердамегIа ме хула дика хеташ а ва нов. Горчханов. ХIаьта зехьа довц цо мел хьегаш дола къа.

Дика болх барах Наьсарен киносета дирекце массехказза Сийлен грамоташи ахчан совгIаташи тийнад цунна. Цул совгIа юрташкарча киноустановкай Ерригроссийски хьажаре хьалхара моттиг яккхарах РОФСР-а Министрий Совета чуйоагIача кинематографе паччахьалкхеи комитетои культура болхлой профсоюза Центральни комитетои диплом и Сийлен грамотеи еннай Сарим-Султана.

Дукха общественни болх ба Сарим-Султана бе безаш. Из ва Наьсарен района киносета моттигерча комитета председатель, цул совгIа Горчханов хержав 5-гIча хоржамий округа председатела заместителалла.

ХIанзле харжархошца массехк беседа яьй цо, дика чакхбоаккх культурно - кхетама, атеистически болх. Иштта цо болх барах веза Сарим-Султан юртарча къахьегамхошта.

Б. БОКОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ВЬЕТНАМЕРА АГРЕССИ СОЦАЕ

Вьетнамски халкъа духьала лоаттабеча агрессивни тIема бокъонца дола маIан къайладахьер духьа, США правительства цкъа санна дуккхаза а хьалхадаьхад. «моллагIча хана а моллагIча метте а» машара переговораш йолае кийча яр ше, амма Ханой яц машар хьашт долаш, яхаш. Цхьабакъда, ДРВ-енен США-нен юкъера переговораш хила йиш я, нагахьа санна чуетта бомбаш кхы хабар дIаьх я на деш соцайойя, аьнна ДРВ кхьча мехкашцарча гIулакхий министра Нгуен Зуй Чина январь бутт бовш хьакхайкадаьча хана шийна из дIа на хозаш санна хьайзар официальни Вашингтон. 2-ча феврале хиннача пресс-конференце США президента Джонсона, журналисташа даьча хаттарашта ше жоп луш, хьакхайкадир, тIом соцабара тIеерзаяь цхьаккха а цIенхашттара белгало «гац» шийна вокх оагIорахьара, аьнна. Президента денна из жоп машар бара йола геттара дика торонаш югтархховсар санна лаьрхIар. Цо Вьетнамера агресси соцаяйтар духьа америкацаша лоаттабеча къовсама керда талгIи хьоайир.

8-ча феврале кхаь дийнахьяра «машар бахьанара мопал» йолденнай США, цунна юкъе дакъа лоацаш, юххьанца хьакхаьчача свеленеех, итт эзар тарга священники дынах теша дуккха ээараш нахи ба. Укх деннoшка Вашингтоне хиннача студенчески газетий редакторий конференце вIашагIкхийттачарех дуккха а дукхагIа бараша харцахьа лаьрхIар Вьетнама хьакъехьара США политика. Нью-Йорке «эгIазлон искусства кIира» чакхдаьккхар писателаша, поэташа, художникаша, артисташа шоай вIаштIехьйоалаш мел йолча средствашца Вьетнаме латтача американски интервенце зуламера маIан ше мадарра хьагучадакккхар духьа. Мехка вокх миIинге ерriга профсоюзаш машара тIехьа лоаттабеча къовсама юкъеозилга вIаштIехьдаккха лаьрхIа йола къаьстта организаци вIашагIъеллай профсоюзий боккхийча деятелаша АФТ—КПП объединене официальни позицена из духьала доллашехьа а. Цу организаце председатела Лос-Анжелоса къахьегама федераце вице-председатела Леве хьакхайкадир, «США Вьетнаме агрессор я». болхлой чIоагIа дешаш ба из агресси соцаяр. хIана аьлча «къела духьала дIакхайкабаь тIом дIа а ца кхайкабеш Вьетнаме лоаттабеча тIемо юкъахбита хиларах».

ХIанз Вьетнамера агресси соцаяйтар духьа керда дуккхача наьха демонстрацеш кийчъеш латт. ХIанз къовсама керттера лозунг—ДРВ-ена чуетта бомбаш хоадам боллаш соцаелга.

ДРВ кхьча мехкашцарча гIулакхий министра яь заявлени дерригача дунен тIа шерра хьаллоац машар беза мел болча наьха оагIонгахьара. СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина 6-ча феврале хьакхайкадир, из заявлени Советски правительства хьал а лоац, лоархIамерен конструктивни предложени санна а лоархI, аьнна.

КАИРЕ ХИННА ПЕРЕГОВОРАШ

Февраль бетта юххье пхе дийнахьа визит а йолаш ваха ВIашагIкхийттача IарбиЙ Республике хилар Ирака президент Абдель Рахман Ареф. Иракски Республикана ше керте эттачул тIехьагIа эггара хьалха Каире вахар дар цун из. Цар вIашагIкхетаро массане уйла тIеэзар Гаргарча Малхбоаленера гIулакхаш ирдениилга хойташ долча хьалашка из хинадаь. Уж ирдалара бахьан да империалисташа а Саудовски Аравен Иорданен доалдераштa юкъерча цар союзникаша лелаю интригаш. Король Фейсал реакце лидер хинна а ца Iеш, бокъонца вола империализма союзник а хинна латт. Англен США-ен Саудовски Арави сихъяь герзана кийчъеш латташ хиларо, Йеменерча революцена духьала лоаттабеча къовсама саудовски доал деча гIозараша новкъостал даро, йеменски монархисташ цар хьаллаьаро бусалба паччахьалкхений блок е «исламски пакт» оалаш яр вIашагIйолла дагалохаро— цу доалача хIамаша кхоачамбоалаш дика хьахьокх IарбиЙ дунен тIара Саудовски Араве позици а укх тIехьарча хана Каирах Риядан юкъе этта кхохкаденна гIулакхаш я.

ШоллагIа дола цIенхашттара. Гаргарча Малхбоаленера гIулакхаш дикка чоалханерча хьала тIа оттадаь дош да сирийски правительстванен «Ирак петролеум компани» — Англе, США, Франце йоккхий мехкдаьтта трестaш юкъейоагIаши Ираке доаккхаш мел дола мехкдаьтта шийн бе доалладеши йолча мехкдаьтта консорциуман юкъера къовсам. Сире территоре тIа гIолла йолхача ИПК мехкдаьтта проводашка гIолла мехкдаьттaй дIаахийтарах тела ахча совдаккхарен дIанхача хана боагIа белгалара мах хьатаккхарен хьакъехьара сирийски правительства дIадехараш кхоачашде тигадац компане. Сирийски правительстванен ИПК директенен юкъе йIаьххача хана лаьтта переговораш хIама ца хулаш йисар. Юххера а, Иракера доагIа мехкдаьтта Сирийски Республика територе тIа гIолла дIаухаргдоацаш соцадир, цу цхьан ханна кIезигдаьл Ирака чухь ИПК предприятеша доаха мехкдаьтта. Ирака паччахьалкхен бюджете хьачудоагIача ахчах кхо дакъа соцгIа дар мехкдаьтта компанеша еча отчисленеех хьахулаш хиларах. мехкдаьтта доаккхилга кIезигдар чIоагIа IаьткъаД Ирака финансашта. Цулухьа мехкдаьтта компанешцарча гIулакхех дола дош а. кхетадеш да. Каирерча переговорий программена юкъе лаьтта хилар.

Кхы кIезигагIча лоархIаме яцар Иракан ОАР-ан юкъерча гIулакхашца ювзаенна йола цар цхьан лелалеча политически, экономически, тIема гIулакхий дакъера проблемаш. Йемене кхохкаденна латта хьал, Къулбехьен Аравен Оманен бахача наха колониализмана духьален шоай территореш тIара кхьча мехкий тIема базаш дIаяхар духьен лоаттабу къовсам, хIаьта иштта дерригача дунен халкъашта юкъерча гIулакхий саготагIа дола дешаш а.

ОАР-ен Иракен президенташта юкъе хинна переговораш хIанзарча этапе IарбиЙ халкъаша лоаттабеча къовсама мах бара даькъе президенташта хетараш «цхьатара» хилар белгалдоаккхаш йола цхьаня яь коммюнике кепатеха арaяккхарца чакхъяьлар. Цар бакъдир, IарбиЙ дунен чу империализман реакцен низаша цхьана леладу гIулакхаш гучадаха дезаш IарбиЙ халкъаш хилар. Переговорашка дакъа лаьцараша хьакхайкадир «Ирак петролеум компанецарча» сирийски правительства довна гIулакхашоаш из тIеххьарьяр хьаллоацаш хилар, цхьабакъда, цу цхьан хазна белгалдаьккхар, «Иракан цун экономикан вахара хьашташ кхоачашдара мехкдаьтта хьаувзанза дарг ца хилар». Цхьана яьча коммюнике тIа харцахьа лаьрхIар персидски заливера княжестваш IарбиЙ къамах дIахоадае гIерташ империализмо леладу гIулакхаш, хьаллоац Къулбехьен Аравен Оманен бахача наха лоаттабу кортамукъален къовсам, белгалдоаккх ОАР-ен Иракен хьашташи лерхIараши наIаш хилар а дIахо цхьана леладу гIулакхаш чIоагIден дегIаккхувлен чIоагIа лаьрхIа шоаш хилар а.

ТАНЗАНЕРА ЛОАРХIАМЕ РЕФОРМАШ

Кхычарех тийша хIама доацаш шоаш хилар массехк шу хьалхагIа мара хьакхайкаданза йола дуккха къона африкански паччахьалкхенаш лоархIамера халкъа-демократически хувцамаш де йолалуш я. Цу тайпарча мехкех наI я Малхбоален Африке улла Танзани Аруша яхача йоккха йоацача курортни городокех укх деношка шийн болх чакхбаьккхар «Арушски декларации» аьнна цIи тилла дола программни документ тIайийцача Танганьика Африкански къаман союз яхача доал деча парте исполкомо. Цу декларацe нийса мах бу, цунах Танзане шийн вахаре меттел ерригача африкански континента вахаре а йоккха событи а лоархIаш. Декларацe тIа оттаду мехка социалистически общества лардаш хьалъярга долха наькъаши Танзане керттера лостами.

«Арушски декларацe» хьакхайкаду, Танзанех капиталисташтен феодалаштен моттиг йоацаш, саго сага эксплуатаци яра моттиг йоацаш йола болхлойн ахархойн паччахьалкхе хила езаш хилар. Производства керттера средстваш, йоах декларацe тIа, халкъа тIахьожама кIал оттае еза.

Из заявлени лоархIаме хилара мах бар духьа теркалде доагIа политически гIулакхашта кхычарех тийша хIама доацаш хилар хьакхайкадаьчул тIехьагIа африкански мехкаш экономически гIулакхашта хьалха хиннача метрополей мукъах хилар. Халкъа-демократически хувцамаш дара тIаберзабаь никъ хьакхайкабарах доккха новкъостал хургда мехка политически экономически гIулакхашта бокъонца шийн лоIаме хилара гIулакх вIаштIехьдаккхара.

«Арушски декларацe» дIадехараш кхоачаш а деш. Танзане правительства 6-ча феврале хьакхайкадир мехкарча ерригача кхьча мехкий банкашта национализаци еш хилар. Кхы а боккхагIча лоархIаме хилар кастта дуккхача юртбоахама лаьтташтен промышленни предприятештен национализаци яра хьакъехьа яь решени. Цо белггала аьлча, йиш хулийтаргья хIанз а тIехьа европейски дай бе доаххача Сизила шеррача лаьтташтa паччахьалкхен тIахьожам оттабе. Танзане ерригача экспортах кхоалагIа дакъа дIалоац Сизало. Цхьабакъда, дунен тIа эггара дукхагIа Танзане йоаккхаш йола Сизаль йоххарах хьатIайоагIача дохода дикка доккха дакъа хIана укх сахьата цу плантаторий киса дола. Тамаш а яц танзанийски правительства мероприятеш Англе а кхьча капиталистически мехкашка а езаена ца ялар.

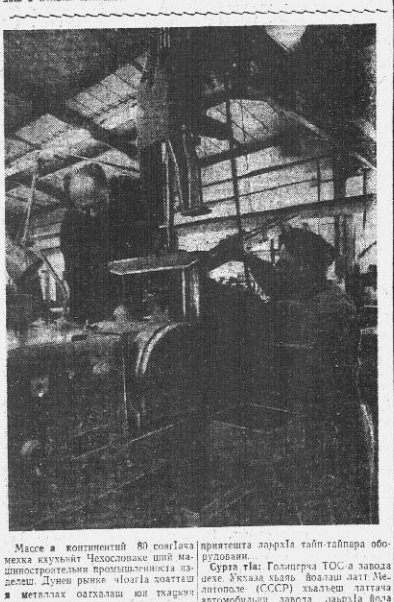
Танзане бахача наха дизза хьаллоац правительства чакхдоаха гIулакхаши «Арушски декларации». Мехка материкови дакъа тIен Танзанена чуйоагIача Занзибар яхача гIайрен тIен укх деношка дуккхача наьха митингаши демонстрацеши хул: Цига дакъа лоапараша къоабалью правительства политика. «Деррига къам,— йоах президента Джулиус Ньерре, — хIанз къела духьала, тоаенна Танзани хьалъяра тIехьа лоаттабеча тIема юкъединхьад».

Л. ВЕЛИЧАНСКИЙ,
А. СТУПАК,
В. КУЗНЕЦОВ.
(ТАСС).

ПЕКИНЕРА АНТИСОВЕТСКИ ШАБАШ

ПЕКИН, 11 февраль. (ТАСС). Ер кхоалагIа кIира да хунвэйбинашен цзаофанашен Пекинерча советски посольствана духьала психически атака еш латта. Сахилча дена бийса тIехьалххалца йолча хана цIаккха ца соцаш Iехаш латт посольства территорена гобаьккха оттаь, Советски Союзан советски нахан китайски а эрсий а меттала яппараш ешии кхерам тIатувсаши йола громкоговорителаш. Iурре а дена цIераш летае болалу, цар тIа йоагаеш советски наьха мунлаш а йолаш. Цахадлаш телефонаш етт посольствага цу тIаххьа еш бIеха яппараш а йолаш, советски гражданаш боабаь дIабахара деш тIахьехамаш а долаш.

Тахан делкъа ханна «Гуанжань» яхача центральни городской стадионе антисоветски митинг хилар радио чуи телевиденен «Iолла дIа а кхайкаеш. Цига СССР-ан КПСС-ан духьала къамьалаш дир КНР Паччахьалкхен совета премьера Чжоу Энь-лая, КНР кхьча мехкашцарча гIулакхий министра Чэнь И, хIаьта иштта цзаофанийн хунвэйбиниийн викалаша.

Массе а континентий 80 совгIача мехка кхухьийт Чехословаке шийн машиностроительни промышленноста изделеш. Дунен рынке чIоагIа хоатташ я металлах оатхалаш юи ткацки станокаш, самолеташ электровозаш, автомобилаш, оптически приборaш, еза-йоккхача промышленноста предприятешта лаьрхIа тайп-тайпара оборудовани.

Сурта тIа: Голицерча ТОС-а завода цехе. Укхаза хьаяь йоалаш латт Мелитополе (СССР) хьалъеш латтача автомобильни завода лаьрхIа йола бесцентровочни шлифовальни станокаш.

ЧТК—ТАСС сурт.

САБАР! ЭКЗАМЕНАШ! РЕПОРТАЖ

Экзаменационни сесси я хIанз Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически институте. Из мел бехктокхаме ха я кхетале хала дац. ХIаьта къаьстта дика хов из цкъа экзаменаш дIаяла йийзачоа.

...Коридорашка Iо, хьалла тайп-тайпарча аудиторешта юхxе хьувзаш студенташ ба. Аудиторе хIара наIар тIа доккхийча алапашца язлаь укх тайпара дешаш да: «Шорта хала. Укхаза экзаменаш дIалу». Укх деношка экзаменаш дIалуш историко филологически факультетера массехк группа яр. Царех аз бувцаргбараш укх шера эггара хьалха экзаменационни сесси йовзараш ба.

...Йоккха, сапаргIата аудитори. Преподавателa хьалхашка шийн билетах жоп луш вагIа студент. ХIаьта пхиъ шоашта хьалхашка дадача билетий уйла еш, цун метта Iохошца кийчлуш ба. Шийн билета тIа хиннача хаттарашта жоп а денна аравоал студент Дукузов Руслан. Цун метте Iохов Зузиева Зина. Цу сахьате гучадоал Зинас экзамена дика кийчо яь хилар. ГIалат ца йоалаш жоп лу цо «Транскрипце декхараш, цун тайпаши принципаши» яхача хаттара. Преподавателa нов. А. С. Куркиева даьча массехк хаттара а дика жоп лу Зинас.

Иштта, экзамена шоаш дика кийчо яьлга а предмет дика хов болга а хьахьекхар студенташа Ахмадова Зинас, Дабазанова Асяс, Султанова Асяс, кхычар. Уж берригаш а нохчий «А» группера ба.

Царна лоаллаха КПСС истори дIалуш я литераторий «А» группа. Цхьабараш аудиторе дIачу а баха кийчо еш багIа, шоллагIбараш шоай декхар дIа а денна хIана шоай новкъосташа, экзамен дIа мишта лу хьежаш ба, цхьаькхаш Iомадаьр юха кердадоахаш книжкаш бе а дехка лелаш ба.

Экзамен йолаенна дукха ха яц. Цхьабакъда, тIехдика оценкаш а яьха аудиторера арабаьнна дуккха студенташ ба. Царна юкъе: Дикарева Зинаида, Ардуханова Галина, Захарова Людмила, кхыбараш. Цхьан хаттара жоп луш кIеззига гIалат а яьнна шийн йиъ яккха мара вIаштIехь ца даларах дикка раьза йоацаш я цу группера студентка Парчиева Роза. «ХIама дергдац, Роза, хьалхара экзамен тIехдика дIа, маеннайий Iа — йоах новкъосташа...

Преподавателa хьалхашка Iохов студентка Милованова Людмила. Сихха шийн билета тIара хаттараш Iо а дийша жоп дала йолалу из. ТIехдика дувц цо 1905-ча шера ахкаши бIаьстанни замалахьара Россе революционни боламах лаьца. Октябрьски Ерригроссийски стачка. Хьалхара Советаши парте кулгалхойн. Парте VIII-гIа съезд — цу дерригача хаттарашта доагIаш дола жоп лу. Из предмет шийна кIоаргга довзаш хилар хьахьекхар цо. Цо телача жопашта раьза хиннача экзаменатора тайп-тайпара хаттараш ду. Царна а нийса жопаш лу. Иштта дика дIаеннай цо литературоведени а.

Экзамен йолаенна ши сахьат совгIа ха мара яцар, цхьабакъда группера ворхI саг из дIаенна ваьнавар. керттердар цар цхьанне а кхоъ цо йоаккхаш виъне тIехдикен кхаьнне дикен оценкаш яхар дар.

«Укх сессех дIаела езачарех эггара тхона халагIа хета экзамен я тахан оаха дIалур, — йоах литературоведени дIалуш болча 1-ча курса нохчий «Б» группера студенташа. ХIанале дикен тIехдикен экзамен дIаенна ваьннав массехк студент, — яхаш кхаъаш доах цар...

Дика дIаелар экзамен Умаев Ахьмада. Предмет шийна кIоарга ховш хилар дIа а хьокхаш иштта тIехдика дIаелар экзамен Ясиевич Олега а. Из къамах украинец ва.

Нохчий группе мишта нийсвеннав ер аьнна, аз хаьттача цун новкъосташа нохчий кагийча наха аьлар:

— Тхоначул дикагIа хов цунна нохчий мотт.

ХIанз цхьа экзамен мара яц дIаяла езаш.

А. ЦИЦКИЕВА.

СПОРТ ЕЗАРАШ ДУКХАГIА ХИННАБ

Колхозий, совхозий, юрташкарча школай, юкъерча специальни дешара заведеней, «Урожай» яхача ДСО районни советий физически культура коллективашта юкъе баьча балха итогаш пьй «Урожай» яхача ДСО Нохч-ГIалгIай Республикански совета президиумо.

1966 шу — спорта массе тайпашка Iалаьмате дукха спортивни яхьаш хинна шу дар. Юрташкарча спортсменаша къаьстта доаккха дакъа лаьцар Советски Iаьлала 50 шу дизара хетаьача Нохч-ГIалгIайчен IV-ча юбилейни спартакиаде.

Спорта массе тайпаех лаьца вай республика районашка тайп-тайпара яхьаши спартакиадаши чакхъяхарца «Урожай» яхача спортивни общества вIаштIехьдаьлар дикка дукхагIа физкультурникаш вIашагIтохен юрташкарча спортсмений спортивни говзал лакхъен.

ХIанз 126191 физкультурник ва «Урожай» яхача обществе. царех 82868 саг — юрташкарча школашка вIашагIъелла а болх беш а я физически культуран спортен 408 коллектив. «Готов к труду и обороне», «Даьхе лорае кийча ва» яхача значкистех 7172 саг кийчваьв, деша дагIача берех 6 эзар саго яьхай БГТО яха значокаш. 1-ча разряда спортсменаш 83 саг ва, II-ча разряда — 556, III-ча разряда — 1774 саг, кагирхой разрядаш йолаш—4181 саг. «Урожай» яхача общества юрташка бахача къахьегамхоща чIоагIа дакъа лоацаши царна дукха дезаши дола спорта тайпаш ераш да: футболах ловзаш 10 эзарнега дIакхоаччаш саг ва, волейболах ловзаш — 21406 саг. паргIаттен классически кIалтохаргах латаш 1500 сагага дIакхоачаш, ювла топаш кхувсаш — 8674 саг, спортивни чарахьал деши чкъьаьрий лувцаши 3500 сагага дIакхоачаш, шахматехи шашкаехи ловзаш 18 эзар сагага дIакхоачаш. Туристски походашта юкъеэзан 12 эзарнега кхаччалца саг.

1966 шера физически культурен спорти дегIакхувлача белггалара толамаш а лаьха, йоагI-йоагIаш йола моттигаш хьалийцай:

колхозийи совхозийи физкультура коллективашта юкъе:

I-гIа моттиг — Грозненски-юрта района 1-ча Мая цIерахча колхозо (колхоза правлене председатель В. С. Вьючный, физкультура коллектива совета председатель — В. В. Захаров).

II-гIа моттиг — Сунженски района «Победа» яхача колхозо (колхоза правлене председатель Социалистически Къахьегама Турпал нов. В. С. Емельянов, физкультура коллектива совета председатель нов. М. Г. Ворошкевич).

III-гIа моттиг — Урус-Мартана района «Горец» яхача совхоза физкультура коллективо (совхоза директор нов. Б. Я. Якаев, физкультура коллектива совета председатель — нов. Л. К. Междиев).

ЮРТАШКАРЧА ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНИ ШКОЛАШТА ЮКЪЕ

I-гIа моттиг — Наурски района Алпатовски юкъерча школо (дешархошта физически кхетам тела преподаватель нов. Ф. В. Куксин, школа директор нов. К. П. Базенко).

II-гIа моттиг — Грозненски-юрта района Петропавловски юкъерча школо (дешархошта физически кхетам тела преподаватель нов. И. А. Маслов, школа директор нов. Н. Ф. Белокопытов).

III-гIа моттиг — Наурски района Калиновски юкъерча школо (дешархошта физически кхетам тела преподаватель нов. В. И. Власов, школа директор нов. Н. А. Саркисов).

«УРОЖАЙ» ЯХАЧА ДСО РАЙОННИ СОВЕТАШТА ЮКЪЕ

I-гIа моттиг — «Урожай» яхача ДСО Урус-Мартана районни совето (председатель нов. М. Докаев).

II-гIа моттиг — «Урожай» яхача ДСО Грозненски-юрта районни совето (председатель нов. В. М. Самодуров).

III-гIа моттиг — «Урожай» яхача ДСО Ачхой-Мартана районни совето (председатель нов. М. Дешериев).

Лакхе белгалъяьча физкультура коллективашен «Урожай» яхача ДСО районни советашен 1966 шера хапал хьалха кхоачашъяьй юрташка бахача наха юкъе физически культурен спорти шерра дегIайоалалра планаш-декхараш.

Керлача 1967 шера чу — Советски паччахьалкхен юбилей шера чу деннача дуккха эзараш болча юрташкарча физкультурникий эскаро, физкультура коллективай советаша, «Урожай» яхача общества районни советаша доккхагIа дола декхараш тIаэн шоашта Советски паччахьалкхен 50 шу дизара яха йоаггIача тайпара накъаяхара, къахьегамхой, дешархой, физически культуранен спортан кагирхой шерра юкъеозара.

Г. КЛИМЕНЧЕНКО,
«Урожай» яхача ДСО рессовета организационни отдела заведующи.

КЛУБА ЗАВЕДУЮЩЕ ХЬИНАРЦА

БIаьстий кхашкара балхаш сихденна ха яр. Цхьан Iуйрийна инструктажега ладувгIа баьхкача самодеятельноста артисташа Урус-Мартана района культура цIен кийче хьалийзар. Царна инструктаж яла кийчлуш со воаллаш шорттига наIарах пIелг а теха юкъерча дегIара цхьа, зIамига саг хьачуваьлар со кабинете. Моаршал а хаьтта лоацце ше дена гIулакх дувце эттар из.

— Со вахача Шолже клуба заведующи вац, цудухьа юртсовете председатела вэаьь отношени а яхьаш вена со хьо волча, — аьлер цо.

— Хьалха малагIа балхаш даь ва хьо, хаьттар аз цунга, — халхар де илли ала хой хьона!

— Кiезига-дукха культпросветучреждене болх ховш-м ва со, — жоп делар зIамигача сага.

Дукха ха яр Шолжера клуб заведующи воацаш къайла латта. Из дага а деха балха хьаэца лаьрхIар аз зIамига саг.

Иштта Шолжерча клуба заведующи волаш болх бе волавелар Исмаилов Юсуп.

Киномеханика Салгиреев Мовлде новкъостала лоаццача хана клубе художественни самодеятельность вIашагIъеллар Юсупа. Шолжа-Юртара клуб болх бе йолаелар. Кагирхой шоллагIа цIа а хинна дIаэттар из. Хьалха вIалле ца иха нах а аха баьлар клубе. Массахк кружок хьайийлар укхаза. Ужаш яр: халхара, илле хоровой. Кружокашта кулгалдора из гIулакх кIезига-дукха ховш болча кагирхоша. Царех цхьабараш школе кьехархой бар. Гурахьа кхашкара болхлой ялат чуэца болабелча, шийн агитбригада эггара хьалха концерташ уттаде «Гехинский» совхоза кхашка араьккхар Юсупа.

Боккхача безамца тIаэцар совхоза болхлоша агитколлектив. Тайп-тайпарен дика чулоацам болаши яр цун концертни программа. Лекци йийша яларца дIадоладора концерт. Ахкан юкъах баьча балхо клуба самодеятельноста коллектива сий даьккхар. ДукхагIа аха баьлар нах Шолжерча клубе. Цхьабакъда, уж берригаш чуэца йиш йоацаш готтен къен яр клуб.

Юрта Совета председатель Цугаев Дадаш волча вахар Исмаилов. Юрта керда клуб хьалъянза яргIйоацилга дIахайтар цо цунга.

Юртсовета а общественноста а низаце дIадоладелар юрта керда клуб хьалъяра балхаш.

ДIадахача шера дар из. Чуйнна репетицеш еш яр Шолжерча клуба коллектив. Дукха ха йисаяцар районе художественни самодеятельноста хьажар дIадоладала. Бийса юкъеяххалца хадацар клубера репетицеш. Районе хьалхарьяр ца йоаккхе а шоллагIа моттиг хIаьта а яккха лаьрхIар клуба коллектив.

Урус-Мартана районни художественни самодеятельноста хьажара 1-ча туре хьалхара моттиг яьккхар Исмаилов Юсуп керте латтача коллективо. Района шоллагIча туре а хьалхара моттиг Шолжерча клуба самодеятельноста хьожайир жюре. Иштта дар Юсуп керте латтача клубе агитколлективо дIадахача шера дахьа толамаш.

— Ер шу къаьстта бехктоккхаме декхараш дахьаш денад тхона, — йоах Исмаилова, — Сийлахь-боккхача Октябра юбилей дазде кийчлуш да тхо. ХIаьта керда клуб а юбилей хьатIакхачалехьа хьалъяь йистеяла езаш я. Кердача клубе дезде лерхI коллективо цIей.

А. ДИДАЕВ,
Урус - Мартана района культура отдела заведующи.

Отделочни балхаш деш да хIанз Наьсаре йолчу ... трикотажни фабрике № 11 йолча гIишлой-монтажни управлени коллектив я къахьегаш. Штукатурий-малярий бригадана керте латт Шеча Бибраьха орден енна Албогачиев Хаваш. Дика ду цу бригадана хьалхара балхаш. Дика тIехкхоачаьшо царех хIаране шийн норма, хIаьта бетта задани 115 процент кхочушьеш бригада коллективо.

Сурта тIа: бригадир Х. Албогачиев коллектива дикагIчарех йолчу болхло Нальгиевн кIир тоха агрегат кийчъеш ю.

Д. Викторова сурт.

ИНДИ ВАЙ ДОТТАГIА

Инди сона, цхьа моллагIа а географически поняти а йоацаш, массехк шера советски корреспонденталла болх беш урагIа а цхорагIа а со чакхвийнна сона бовза мохк ба.

Хала никъ чакхбаккха бийзар паргIато яккхара. Атта дац мехка прогресса новкъа дIахьалхааха а. Дукха, геттара дукха да хала бала хьийгача Инде халкъа баламаш тIа беза мухь хинна уллар. Колониальни Iаьдалаша оалал даьча баьдеча шерашка цар тIаухттадаьрех кхыметтел ткъаьх шера а кIалхарбала атта дац.

Таханара Инди вайна йовз, дунен халкъашта юкъерча аренe сий деш йола держава махиллара. Из сийле цу мехко яьккхай машаре цхьана бахилга, колониальни система дIайоаккхилга, ерriга къовсамера проблемаш машаре къестаелга хьалхоабаш ше хиларца. Реакце духьале ешшехь а цу тайпарча арахьарча политико гIо ду дуккха чура дешаш къестадара а. Инде социалистически а капиталистически а мехкашца цхьана гIулакхаш леладу. Цхьабакъда, — укхаза а аьттехьарчар тийшабалхаш леладешехь а — индийски кепайоазон тIа цкъа дийша ца Iеш дийшад аз духхьала социализма мехкашца цхьана гIулакхаш леладелга дIахо а шердара ду тIахьехамаш. ХIана? ХIана аьлча, Малхбузехьен мехкий «новкъостали» «цхьана гIулакхаш леладари». Инде комментатораши обозревателашен лерхIанчунга диллача, массе а хана политически конаш дийгIа да. Хьоахаде мегаргдолаш да, масала, США йоккхача бизнеса лерхIараш дувцача американски «Коммерши энд файнешнл кроникл» яхача журнала цу хьакъехьа яздаьр: «Вай американски новкъосталах лаьца дувцаш хьехадер воашта пайданарча торговлехи капиталовложенеехи лаьца хилча мара. Цо вай воай кхерамзле чIоагI а ергья, вай воай вахара хьал лакх а дергья». Эхь дайни дувце а гуччахьа хьадувц. Вашингтона дергда яхараши деш дола гIулакхаши дика довз Инде.

Вокх оагIонгахьа — Советски Союзацен социализма мехкащен цхьана гIулакхаш леладар. Цкъа хинна ца Iеш къамаьлаш хиннад са Инде паччахьалкхен деятелашца, Iилмахошца, писателашца, общественни деятелашца моллагIча нахаца. Сона дагадоагIаш цIаккха а нийсъеннаяц сона вай мехко моллагIа новкъостал дарах цу из духхьала шийна пайдана, цу новкъосталца Индена тIатоIам бара ду оалам цунах бехк боахаш моттиг. Сона дагадоагIа дерригача индийски кепайоазон тIа хинна чакхдаьнна фосурт: советски индийски специалисташ боахк хьалха йовзаш ца хиннача Дург яхача машиннаькъа станцена юххе эггара хьалхара белгалон хьокха тохаш. ХIанз, итт шу даьнначул тIехьагIа, цу моттиге кIур ара а тувсаш латт металлургически завода — вампала Бхилая турбаш. Цунах Инде шийн мехка металлурге паччахьалкхен секторера духхьашхарьяр хилар. СССР новкъосталца хьалъеш латт керда Бокарора металлургически комбинат. Цуп из шера керте 4 миллион тонна болат телаш хургба!

Дукха ха йоацаш, Деле гIолла тIехволаш, со нийсвелар города къаьнача даькъе. Цига я столични кустарий зIамига пхьоалленаши тикилгаши. Укхаза долла а хIама юхе гIолла тIехвоалачоа бIаргагучча, долла а хIама улица юкъе да. Укхаза гIараш, таташ да оалаш хIама дац. Мастерца хьай дагавала безам бале — Iогора ха мара везаш — гIандаш укхаза эшаш дац. — хьай къамал де. Говзача пхьаро цIаста кIудал машта ю ха хьай безам бале — дIа а этте хьежа. Цу тайпарча цхьан пхьоаллене сона ходелар боккъалдар аьлча ше наI мара боацча тIехьашкахьарча пенах хьалтеха доалла плакатилг. Из хинди меттала стеклографа тIа яздаь дар. ХIара «40» яха цифра мара IарбиЙ литераша яздаь хIама а дацар цу тIа. Из фу хила йиш йола? ТIайийца декхар мукъагIа долий-хьоагI из? Дацар из-м тIайийца декхар. Е пхьоаллен номер а яцар. Е патент а дацар. Плакатилга тIа дувцар хIанз Советски Союза новкъосталца Инде промышленноста керттерча доакъошка: Iаьржача металлурге, машиностроене, энергетика, мехкдаьтта доахача а чакхдоахача а доакъошка 40 хинна ца Iеш йоккхий объекташ хьалъеш латтилга. Мастерга хьаттар аз, из плакатилг из волча сендухьа техад хьал, аьнна (хIаьта цунна уллув пена тIа хьалтеха доаллар кулгаца дилла Кришна яхача даьла сурт а). «Из-м дац цецвала хIама, — цIенхоштта эьлар зIамигача саго. — Советски Росси — тха доттагIа ма йий. Тхона цо новкъостал ду. Сона меттел са пхьоалле ухача берригнешта а дIаховлда цун новкъосталца оаха масса завод хьалъю. Со индийско-советски общества член ва». ТIаккха долла а хIама шийн метта эттар. Долла а хIама кхетош хилар.

Къаьнача Деле готтигача улицилгашка гIолла водар со, цхьан хана се хила а хинна, сайна йовзача индийски городий цIераш дага а лувцаш. Гималая лоам-йовхашка яьржа улла къаьнарча замалахьара Хардвар. Хьалха дынах теша нах зерате уха моттиг махиллара цIи хеза хиннай из. ХIанз из йоккха промышленни центр я. Укхаза хьалъурагIъяхай вай новкъосталца юллаш латтача езача электрооборудоване завода корпусаш. Къулбехьен Индера цхьаькха город — Нейвели. Сона дагайоагIа демаша яьха улицаш, къе цIенолгаш, яьсса яьда моттигаш. ХIанз уж моттигаш йовзаргIйоацча яьннай йоах цига хиннараша. Укхаза советски специалистий новкъосталца хьалъяьй 600 эзар киловатт энерги телаш йола йоккха ТЭЦ.

Ийша ца валлал дукха я хьалъеш латта объекташ, Iалаьмате дукха да вай мехкашта юкъе хоттаденна, шерагара шерага чIоагIлуш доагIа культури а торговле а бувзамаш. Вай вIаший леладу дика гIулакхаш хано техка да, уж вай мехкий хьашташта мэошаш да, цар гIо лу кхычарех тийша уллаш хIама доаца Инде къаман экономика, эггара а хьалхагIа цун лард — паччахьалкхен сектор чIоагIъяра.

Индийски халкъаца эггара дикагIча дагара ба советски нах. Вай гIадъух лайво хьалдаьхача Гималай лоамаш тIа гIолла радиоцен телеграфацен воашта хьахозача хIара толама.

Вадим КАССИС.
(АПН).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьттaледерхо (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» яхача газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 9.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Ашараш. 8.30 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 8.45 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Концерт. 16.30 — Советашка хоржамаш дар передача (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — Индустриальни Нохч-ГIалгIайче передача (эрсий меттала). 17.30 — Нохч-ГIалгIайчен исторе тIара «Турпала оагIонаш» яха передача (нохчий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Бераштa дола фильм. 18.20 — «Юрти вахи» — передача (гIалгIай меттала). 18.50 — «Нохч-ГIалгIай музыка исторе тIара», шоллагIа передача (нохчий меттала). 19.15 — Английски метта урок. 19.45 — Шоана, бераш! 19.55 — Телевизионни кердадараш (нохчийн эрсийн меттала). 20.05 — Киножурнал. 20.15 — Концерт.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; партийни вахарен культуран отделий — 3-42-30; промышленноста отдела— 3-34-38; юрта боахама отдела — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина 11 (3-й этаж). ТЕЛЕФОНЫ: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; отделов партийной жизни, культуры — 3-42-30; промышленного отдела — 3-34-38; сельскохозяйственного отдела — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Револююе проспект 7/84.

Типография из-ва «Горзоненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05028. Заказ № 763.